



KS KONSULENT

Utredning av skolestruktur i Lyngdal kommune



INNHold

| | |
|---|-----------|
| Utredning av skolestruktur i Lyngdal kommune..... | 1 |
| 1. Bakgrunn og metode | 4 |
| 1.1 Metode | 4 |
| 2. En kort beskrivelse av dagens skoler | 5 |
| 3. Kvalitet i skolene | 7 |
| 3.1 Innføring av nye læreplaner | 7 |
| 3.2 Stortingsmelding 6, Tett på – tidlig innsats og inkluderende fellesskap | 8 |
| 3.3 Kompetanseløftet for spesialundervisning og inkluderende praksis | 9 |
| 3.4 Ny opplæringslov | 9 |
| 3.5 Nye kompetansekrav i skolen | 9 |
| 3.6 En skole for vår tid | 10 |
| 3.7 Skolestørrelse og kvalitet | 10 |
| 3.8 Oppvekstreformen | 15 |
| 3.9 Fellesnevnerne for fremtidens skoler..... | 15 |
| 3.10 Skoleskyss..... | 16 |
| 4. Funn fra innsiktsintervjuene | 16 |
| 4.1.Hovedfunn i kvalitative intervju. | 18 |
| Felles for de ulike informantene | 19 |
| Elevens stemme..... | 19 |
| Tillitsvalgte og skoleledelse | 20 |
| FAU | 22 |
| Støttetjenester | 22 |
| 5. En økonomisk bærekraftig skolestruktur..... | 24 |
| 5.1 KOSTRA-analyse og befolkningsframskrivinger | 24 |
| 5.2 KOSTRA-analyse og økonomisk bærekraft | 25 |
| 5.3 KOSTRA-analyse og areal. Kapasitet, kostnader og behov | 28 |



| | |
|--|----|
| 5.4 Økonomiske drivere i skolen..... | 30 |
| 5.5 KOSTRA-analyse, utvalgte nøkkeltall for skole..... | 34 |
| 5.6 Kostnader ved nybygg eller rehabilitering | 36 |
| 6. Alternativene..... | 37 |
| 6.1 Andre vurderinger | 42 |
| 7. Konklusjoner | 44 |



1. Bakgrunn og metode

Lyngdal kommune ønsker et kunnskapsgrunnlag for å kunne gjøre nødvendige veivalg for skolestrukturen i framtiden. Målet med kunnskapsgrunnlaget er å vise til effekter og konsekvenser av både endringer og ikke endringer. Kommunen er opptatt av kvalitet og det beste tilbudet for elevene sett opp mot antall skoler og geografisk avgrensning i Lyngdal sentrum.

Kunnskapsgrunnlaget skal inneholde beskrivelse av tiltak med hensyn til både skole og SFO lokaler for alle barn som tilhører de tre barneskolene; Berge barneskole, Å barneskole og Årnes skole. I skolestrukturutredningen ønsker kommunen i tillegg at det utredes forslag til en universelt utformet skole for barn med særskilte behov, i dette både organisering og hvordan den kan se ut.

Denne rapporten har et langtidsperspektiv for skolesektoren, minimum 10 år, og den skal danne grunnlag for prosesser og beslutninger. Vi har et søkelys på kvalitet og økonomi, der kvalitet omfatter både pedagogiske og sosiale forhold og elevenes beste er sentralt. Rapporten inneholder noe om konsekvenser for lokalsamfunnet og den sier noe om hvordan eventuelle endringer bør gjennomføres med hensyn til logistikk og skolekretsavgrensning, fordeling av elever i en overgangsfase og permanent samt forslag til en universelt utformet skole for barn med særskilte behov. Rapporten skal inneholde alternativer fra 0-2 som skisserer fordeler og ulemper ved skolenedleggelse.

1. 0 – alternativet (som nå)
2. Slå sammen to barneskoler
3. En felles barneskole for sentrumsområdet

1.1 Metode

I utredningen har KS-K gjennomført dokumentstudier, KOSTRA analyse og kvalitative intervjuer.

I intervjuene benyttet vi kvalitativt gruppeintervju som metode, basert på representasjonsprinsippet. Det vil si at vi snakket med representanter for ansatte, ledelse, og elever ved alle skoler samt støttetjenestene.

Metoden egner seg godt til å innhente dybdekunnskap om hvordan noe oppfattes eller vurderes, og som gir et nødvendig tillegg til annen datainnsamling. Intervjuguide ble sendt skolene i forkant av gjennomføringen. Spørsmålene er gjengitt i referatene som kommer i kapittel 4.

Alle som ble intervjuet fikk beskjed om at ingen vil bli direkte sitert.

2. En kort beskrivelse av dagens skoler

De ulike skolene er behørig utredet i rapport av 2020, og derfor blir dette blir da en kort oversikt over tilstand, kapasitet og elevtall dette skoleåret. Oppussingsbehovet som er skissert er helt nødvendig vedlikehold for å holde forsvarlig drift de neste fem år.

Berge



Antall elever: 361
Årsverk undervisning: 27,6
Årsverk ordinær undervisning: 20,67
Årsverk pr. elev: 0,057
Areal (inkl. huset): 5162
Areal pr. elev: 14,3

Oppussingsbehov/vedlikehold: Kr. 8.811.000

Årnes skole



Antall elever: 115
Årsverk undervisning: 8,51
Årsverk ordinær undervisning: 8,12
Årsverk pr. elev: 0,07
Areal: 1473
Areal pr. elev: 12,8

Oppussingsbehov/vedlikehold: 4.586.000

Å skole



Antall elever: 262

Årsverk undervisning: 21,47

Årsverk ordinær undervisning: 17,6

Årsverk pr. elev: 0.067

Areal: 2796

Areal pr. elev: 10,7

Oppussingsbehov/vedlikehold: 24.560.000

Å skole vil få bedre plass til høsten når Voksenopplæringen flytter til Amento. Lokalene til Voksenopplæringen forholdsvis nyoppusset.

Nye skoler som bygges i dag har en helt annen arealutnyttelse. Der regner man på ca. 10 kvm pr. elev. Det skyldes som regel at det er mindre korridorer og det er mer flerbruk av rom.

Antall årsverk lærere og assistenter brukt til undervisning på skolene i Lyngdal, skoleåret 2022/23:

(Kilde GSI)

| Skole | Antall lærere | Årsverk Lærere, til ordinær undervisning og spesialundervisning | Antall elever pr. årsverk i ordinær undervisning | Årsverk assistenter til undervisning |
|----------------------|---------------|---|--|--------------------------------------|
| Berge barneskole | 29 | 29,9 | 17 | 10,4 |
| Byremo barneskule | 10 | 7,7 | 12 | 0,6 |
| Byremo ungdomsskole | 19 | 16,3 | 15 | 4,3 |
| Konsmo skole | 13 | 9,8 | 13 | 1,9 |
| Kvås skole | 6 | 4,8 | 11 | 1,0 |
| Lyngdal ungdomsskole | 37 | 34,9 | 15 | 8,6 |
| LKG | 25 | 17,5 | 12 | 4,6 |
| Å barneskole | 25 | 25,5 | 15 | 5,7 |
| Årnes skole | 11 | 10,5 | 14 | 2,4 |



3. Kvalitet i skolene

I denne delen ser vi nærmere på lokale og nasjonale føringer for oppvekstfeltet, intensjoner bak endringene og hvordan disse vil påvirke kvalitet, måter å jobber på og organisering. Lyngdal kommune har laget en oppvekstplan, Lister 2021 – 2025, som har hovedfokus på at alle barn skal gode og like muligheter, og at man skal ha lærere med relasjonell og faglig kompetanse. Derfor vil også denne rapporten se struktur i sammenheng med kvalitet og så langt som mulig definere hva som oppleves som kvalitet. Men kvalitet er ikke et absolutt begrep i denne sammenhengen og det er ulike oppfatninger om hva som er kvalitet for den enkelte.

Men kvalitet i skolen er viktig, kommuner med høy kvalitet og gode resultater har høyere gjennomføringsgrad på videregående skole og dermed også færre som havner i utenforskap. Utenforskap koster samfunnet store summer samtidig som det gir redusert livskvalitet for den enkelte. Derfor er det viktig at alle som arbeider innen oppvekst bidrar til økt livsmestring, og at det gir like muligheter for alle, uavhengig av hvilken skole du går på og hvilken klasse du går i.

3.1 Innføring av nye læreplaner¹

Fagfornyelsen (LK20) ble innført i 2020, og erstatter Kunnskapsløftet 06. Denne revisjonen av læreplaner blir ofte kalt «Fagfornyelsen». I Fagfornyelsen er det mer enn noen gang lagt vekt på sammenhenger mellom norsk skoles formålparagraf, verdigrunnlag, tverrfaglige tema knyttet til danning og livsmestring, grunnleggende ferdigheter som lesing, skriving og regning, og kompetansemålene i den enkelte fagplan. Overordnet del i fagfornyelsen har status som forskrift til opplæringsloven og innholdet er dermed bindende.

Ett av kravene i overordnet del er at undervisningspersonalet skal utvikle seg kollektivt som et såkalt profesjonsfelleskap. Formålet er forklart med at «lærere som i fellesskap reflekterer over og vurderer planlegging og gjennomføring av undervisningen, utvikler en rikere forståelse av god pedagogisk praksis.

¹ <https://www.udir.no/laring-og-trivsel/lareplanverket/>

Læreplanen gir lærerne metodefrihet i arbeidet med å nå kompetansemålene i de ulike fagene. Dette stiller krav til at skoler må legge til rette for varierte arbeidsmåter som skal gi elevene erfaringer med praktiske og skapende aktiviteter og oppgaver. Å tilegne seg kunnskap gjennom øvinger, praksis, eksperiment og opplevelser, individuelt og i grupper utfordrer også skolebygget, og stiller krav til lærerne som skal ta skolebygget i bruk.

Hvis kunnskapene til hver enkelt blir studert og bearbeidet i team av lærere, vil skolen over tid utvikle felles mentale modeller av god undervisning og læring. En forutsetning for å lykkes med dette er en kompetent skoleledelse

som inntar en pådriverrolle i utviklingsarbeid, og som har en klar forståelse av hva som kjennetegner god praksis i kvalitetsutviklingsprosesser.

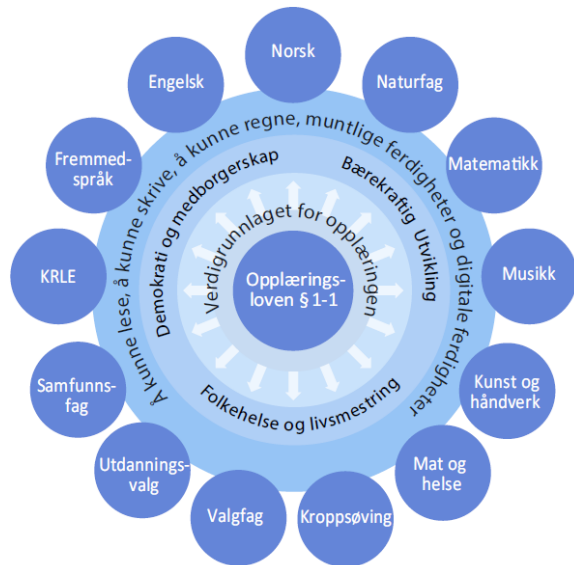
Læreplanen bygger på forskning som viser at elever lærer best i samarbeid med andre elever, og den oppfordrer til samarbeid både mellom elever og mellom elev og lærer om hvordan læringen skal bli best mulig i de ulike øktene.

3.2 Stortingsmelding 6, Tett på – tidlig innsats og inkluderende fellesskap²

Stortingsmelding 6 Tett på – tidlig innsats og inkluderende fellesskap ble behandlet i Stortinget 24.04.20. Meldingen, som blant annet følger opp utvalgsrapportene fra Nordahl og Stoltenberg, legger fram en rekke tiltak for å forbedre utdanningssystemet og sikre et godt tilpasset pedagogisk tilbud for alle barn og elever.

Sentrale tiltak som nå er vedtatt handler om å styrke det tverrfaglige samarbeidet og å sette i gang et varig kompetanseløft på det spesialpedagogiske feltet for ansatte i barnehager, skoler og PPT.

Kompetansekravene til personale som skal yte spesialpedagogisk bistand blir skjerpet, slik at de mest sårbare barna/elevne mottar best mulig hjelp og støtte.



Figur 1 Udir.no

² <https://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Saker/Sak/?p=77417>

3.3 Kompetanseløftet for spesialundervisning og inkluderende praksis

Kompetanseløftet for spesialpedagogikk og inkluderende praksis er en nasjonal satsning som skal bidra til at det er tilstrekkelig kompetanse som er tett på barna og elevene. **Kompetanse til å kunne forebygge utenforskap, fange opp utfordringer og gi et inkluderende og tilpasset pedagogisk tilbud til alle, inkludert de som har behov for særskilt tilrettelegging.** En viktig føring i kompetanseløftet er at kompetansen skal nærmere barnet. **I kommunen betyr dette at PPT får en ny rolle der det systemrettede arbeidet i skoler og barnehager skal forsterkes.** Det skal erstatte en del av arbeidet med sakkyndige vurderinger, og PPT skal hjelpe skolen i arbeidet med kompetanseutvikling og organisasjonsutvikling for å legge opplæringen bedre til rette for elever med særlige behov. PPT-ansattes kompetanse og utenfra-blikk kan utgjøre et viktig supplement til skoleansattes kompetanse, noe som kan komme alle elever til gode. Denne kompetansen skal også føre til at flere barn kan være inkludert i det ordinære tilbudet.

PPT skal også samarbeide med andre instanser som skolehelsetjeneste og barnevern og dette skal være i samhandling med skole, elever og foreldre. Da er det viktig at det er gode arenaer for slikt samarbeid, og at de ulike instansene bruker mest tid der ansatte og elever er. Man vil få mer tilstedeværelse dersom man har få steder å fordele seg på.

3.4 Ny opplæringslov

Høring til ny opplæringslov ble gjennomført høsten 2021, og den blir endelig iverksatt i 2024. En sentral endring som allerede er innført er at skoleeiers ansvar for kvalitetsvurdering flyttes til loven (ny §13-3e). Det fremheves at det er skoleeier som har ansvaret, men at vurderingen skal skje på den enkelte skole. Kravet til pedagogisk ledelse og å utvikle profesjonelle læringsfelleskap i alle skoler er dermed en sterk føring.

3.5 Nye kompetansekrav i skolen

Nye kompetansekrav ble innført i 2017, og kravet om at ansatte som skal undervise må ha relevant kompetanse i de fagene de skal undervise i, er forsterket. Kravet er konkretisert i §§ 14-2 og 14-3 i forskrift til opplæringsloven. For å undervise i norsk, samisk, norsk tegnspråk, matematikk eller engelsk på barnetrinnet kreves det at vedkommende har minst 30 studiepoeng som er relevante for faget. Kommunen som skoleeier har fram til 1. august 2025 mulighet til å gi dispensasjon fra kravet for ansatte som har fullført allmennlærerutdanning og de som før 1. januar 2014 oppfylte kravene for ansettelse i undervisningsstilling.

3.6 En skole for vår tid

En ekspertgruppe for skolebidrag, ledet av Sølvi Lillejord, leverte i mai 2021 sluttrapporten **En skole for vår tid**. Rapporten gir en grundig gjennomgang av hvordan skoleeiere og skoler bedre kan drive et systematisk utviklingsarbeid for å løfte kvaliteten på opplæringen, samt å beskrive hva som kjennetegner skoler og kommuner som lykkes best med å løfte kvaliteten på opplæringen. Rapporten peker også på hva som skal til for at skoler med lavt skolebidrag over tid kan løfte kvaliteten. **En fellesnevner for rapportens anbefalinger er medvirkning på alle nivå fra skoleeier til elev, og profesjonsutvikling som foregår tett på klasserommet og praksisfeltet. En slik utvikling krever en tydelig og dedikert skoleeier, god lederressurs på den enkelte skole, og til slutt bredde og kapasitet i fagmiljøene.**

3.7 Skolestørrelse og kvalitet

Det foreligger lite forskning på de faktiske samfunnsmessige konsekvensene av endringer i skolestrukturen, både i distrikts-Norge og sentrale deler av landet. I en utredning Solstad (2009)³ presenteres to hovedgrunner i vurderingen av nedleggelse av skoler; Økonomi (det er dyrere å drifte små enn større skoler) og sviktende elevtall. Slike vurderinger fører ofte med seg en lokal mobilisering. Ifølge Solstads studie tar mobiliseringen hensyn til skolens viktige rolle for hele lokalsamfunnet, i tillegg til at foreldre og bygdefolk ser på den lokale skolen som et trygt og godt læringsmiljø for elevene. En frykter negative konsekvenser for lokalsamfunnet dersom skolen legges ned, eksempelvis i form av mangel på rekruttering av unge familier, motsetninger mellom ulike konkurrerende steder, og sosiale og helsemessige aspekter ved lang skolevei.

Senter for praksisrettet utdanningsforskning, Høgskolen i Innlandet ved Thomas Nordahl har i⁴ rapport fra 2022 presentert en kunnskapsoppsummering om skolestørrelse og sammenhenger med elevens trivsel og læring i grunnskolen. Hovedkonklusjonen i rapporten er at det er en liten sammenheng mellom skolestørrelse og elevenes læring og trivsel i skolen. Ulike studiene peker i litt ulike retninger, men det kan se ut til at ideell skolestørrelse ligger på mellom 500 – 700 elever for barneskoler. Gjennomgangen av forskning omkring sammenhengen mellom elevenes trivsel og mobbing og skolestørrelse viser at størrelsen på skolen har tilnærmet ingen betydning for elevenes trivsel og omfanget av mobbing.

³ Kilde; Solstad, K. J. (2009) Bygdeskolen i Velstands-Noreg. Opplandske bokforlag.

⁴ Kilde; https://brage.inn.no/inn-xmlui/bitstream/handle/11250/2987815/Skriftserien9_22_Online.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Norsk senter for bygdeforskning foretok i 2015 en litteraturgjennomgang⁵ på forskning og evaluering om skolesentralisering/-strukturendring, med spesielt fokus på konsekvenser for lokalsamfunnene. Gjennomgangen viser blant annet til forskning fra Nordlandsforskning (Solstad 2006) og Høgskulen i Volda (Kvalsund 2004), som finner at «små skoler er viktige sosiale arenaer i mindre bygdesamfunn og kan skape læringsaktiviteter som er godt forankret i lokalbefolkningen og lokal kultur og miljø. Dette er viktige forhold dersom distriktspolitiske målsetninger om levende bygder og levedyktige lokalsamfunn i distriktene skal opprettholdes.»

En mye brukt artikkel for å vurdere sammenhenger mellom skolestørrelse og kvalitet, er skrevet av Asplan Viak v/ Tone H. Sollien. Artikkelen gir en gjennomgang av aktuell nasjonal og internasjonal forskning, med henblikk på å se hvilket belegg det er for å si at små forhold gir bedre kvalitet faglig og sosialt enn større skoler. Det foreligger begrenset med empirisk forskning på temaet i Norge, og Sollien støtter seg i hovedsak på internasjonale metastudier. Sollien er klar på at forskerne understreker at man skal være forsiktig med å trekke bastante konklusjoner, men funnene antyder at stor skolestørrelse er best for å nå noen av skolens mål, mens mindre skoler er bedre med hensyn til å oppnå andre av skolens mål. Det foreligger dessuten funn som viser at eldre elever er mer positive til større skolemiljø enn de yngre. Hun oppsummerer forskningsgjennomgangen slik:

- Elevenes faglige utbytte: Forskingen viser at det er noe forskningsmessig belegg for å si at faglig utbytte øker med skolestørrelse. Det er imidlertid ikke grunnlag for å si at størrelse i seg selv og alene skaper økt faglig utbytte for elevene. Større skoler kan imidlertid gi bedre muligheter for å utvikle og forbedre lærernes undervisning og dermed også oppnå bedre forutsetninger for elevenes læring og utvikling.
- Elevenes sosiale kompetanse (mobbing, trivsel etc.): Det finnes ikke forskningsmessig belegg av betydning for å si at skolestørrelse har betydning for læringsmiljø og elevenes sosiale kompetanse.
- Elevenes motivasjon for læring: Det finnes ikke forskningsmessig belegg for å si at skolestørrelse har betydning for elevenes motivasjon for læring.

⁵ Kilde; <https://docplayer.me/20025040-Litteraturgjennomgang-forskning-ogevaluering-om-skolesentralisering-strukturendring-1.html>



- Elevmedvirkning: Det finnes ikke forskningsmessig belegg for å si at skolestørrelse har betydning for mulighetene for elevmedvirkning i skolen.
- Samarbeid med hjemmene: Det finnes ingen forskning eller tilgjengelige nasjonale data som sier noe om sammenhengen mellom skolestørrelse og samarbeid skole-hjem.
- Samarbeid med lokalsamfunnet: Det finnes noe forskningsmessig belegg for å si at små bygdeskoler gir noe bedre muligheter for godt samspill mellom skole og lokalsamfunn, og for å integrere lokalsamfunnet i skolens læringsaktiviteter.
- Tilpasset opplæring og like muligheter: Forskningen gir noe støtte for at mindre skoler kan være bedre for visse elevgrupper. Små skoler i bygdesamfunn har potensial til å skape læringsaktiviteter som er godt forankret i lokalbefolkningen, lokal natur og lokalt næringsliv, og dermed potensial til å tilpasse opplæringen på en god måte.

Statistisk sentralbyrå kategoriserer skoler etter tre størrelser;

- Små skoler – mindre enn 100 elever
- Mellomstore skoler – mellom 100 og 299 elever
- Store skoler – mer enn 300 elever

Tendensen går mot færre og større skoler i Norge. Skoleåret 2008-2009 var det 3140 grunnskoler i Norge. Ti år senere er tallet 2856. Det er altså 284 færre skoler i dag enn for ti år siden, noe som tilsvarer en nedgang på 9 prosent. 482 skoler er lagt ned siden 2008-2009. I samme tidsrom er det opprettet 198 nye skoler. I samme tiårsperiode har det blitt 16 800 flere grunnskoleelever, noe som betyr at skolene er større i dag enn for 10 år siden. En grunnskole har i 2017-2018 i gjennomsnitt 222 elever, en økning fra 196 for 10 år siden. Det går altså 26 flere elever på en gjennomsnittlig skole i dag.

<https://www.ssb.no/utdanning/grunnskoler/statistikk/elevar-i-grunnskolen>

Senter for økonomisk forskning (SØF) v/ Bonesrønning og Iversen⁶ publiserte i 2010 en analyse av nasjonale prøver i 2008. De fant en tendens til at jo mindre kommunen er, desto dårligere er resultatene. Verdt å nevne er imidlertid at de små suksessrike kommunene har større skoler enn mindre suksessrike småkommuner, og

⁶ [nasjonale prøver 2008.pdf \(udir.no\)](#)



at små kommuner som har redusert antallet små skoler, oppnår suksess gjennom i større grad å fokusere på skolekvalitet.

SSB publiserte i mai 2020 ⁷en rapport som kjennetegner skoler og kommuner som bidrar mer, eller mindre enn forventet til elevenes læring. Rapporten tar utgangspunkt i skolebidragsindikatorer som gir et estimat på om det faktiske resultatet ved en skole (f. eks karaktersnitt) er høyere eller lavere enn det resultatet som er forventet gitt hvordan elevgrunnet ved skolen er sammenlignet med elever fra hele landet.

Utdanningsdirektoratet beskriver skolebidragsindikatorer slik;

Skolebidragsindikatorerne forsøker å vise hva skolens innsats betyr for elevenes læringsresultater. For å kunne måle dette, skiller man ut den delen av læringsresultatet som skyldes forutsetningene elevene har med seg. Man kontrollerer for tidligere resultater og foreldrebakgrunn. Dersom skolens bidrag er likt med landsgjennomsnittet, er skolebidraget 0. En positiv verdi indikerer at skolen bidrar mer enn landssnittet. En negativ verdi indikerer at skolen bidrar mindre enn landssnittet. En negativ verdi betyr ikke at skolen bidrar negativt til elevenes resultater, men at bidraget er mindre enn landssnittet. (udir.no)

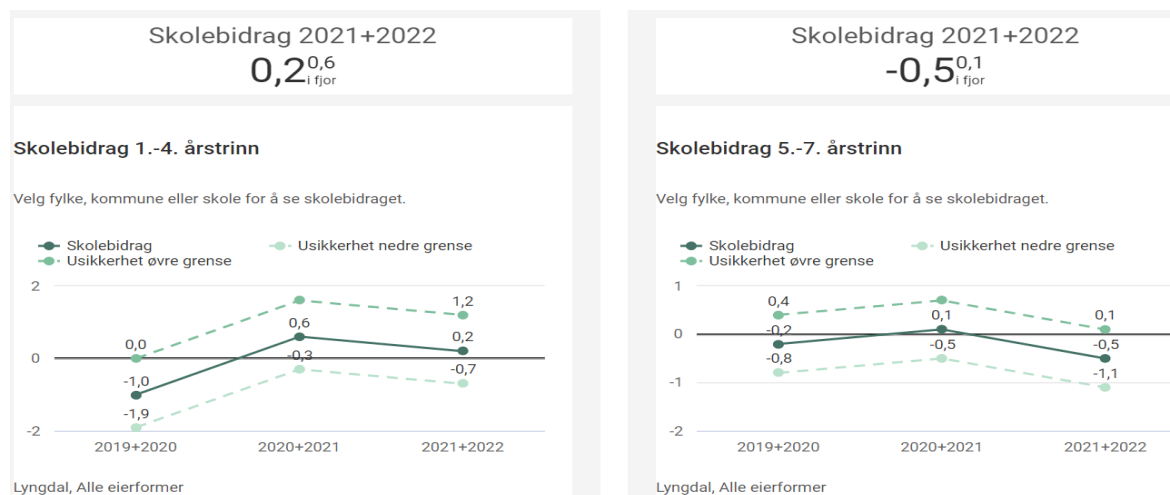
Rapporten viser at sjansen for at en skole har et høyt skolebidrag over tid øker med skolestørrelsen, antall elever per lærer og andel elever med foreldre med høyere utdanning. På mellomtrinnet har kombinerte barne- og ungdomsskoler høyere sannsynlighet for å ha et høyere skolebidrag enn rene barneskoler. Et interessant funn i denne rapporten er at netto driftsutgifter til grunnskolen per innbygger i alderen 6-15 år har en negativ sammenheng med skolebidragsindikatoren. **Skoler i kommuner med høye utgifter på grunnskole medfører ofte lavere skolebidrag. Det kan tenkes at et virkemiddel for å møte utfordringer i sektoren er å øke budsjettene, men at dette i liten grad har effekt hvis innhold og kvalitet ikke endres.**

Hva sier skolebidragene i Lyngdal kommune?

Skolebidraget tar utgangspunkt i forventet faglig utvikling hos elevene. Dette er korrigeret for sosiodemografiske forhold. Nivå 0 er landsgjennomsnittet. Positive tall betyr at elevene har lært mer enn snittet i landet. Grafene under viser at elevene på barneskolen i Lyngdal samlet sett har ligget litt over

⁷ [Hva kjennetegner skoler og kommuner som bidrar mer, eller mindre enn forventet til elevenes læring? \(ssb.no\)](https://ssb.no)

forventningene i småskolen og litt under på mellomtrinnet. Forskjellen mellom skolene er små, når man sammenligner de siste årene vil man se at resultatene varierer litt, men det er ikke mulig å si at noen skoler gir signifikant bedre resultat enn andre. Det bekrefter også inntrykket KS-K fikk under besøkene på skolene, alle setter høye krav til kvalitet og det er en høy bevissthet rundt godt pedagogisk arbeid og læring. Samtidig er denne innsatsen ikke helt i samsvar med resultatene.



Når det er variasjon som i tilfellet over, kan det være flere årsaker til det, utskifting av lærere, en elevgruppe med utfordringer eller det kan også være at det har vært jobbet svært godt i småskolen slik at forbedringen har stoppet opp.

Vektlegging i en skolestrukturprosess

Det finnes lokalsamfunn både i byer, bydeler og bygder. Skolen har tradisjonelt vært en viktig institusjon og en bærebjelke i lokalsamfunnet. Men de tradisjonelle forestillingene av lokalsamfunn og nærmiljø har av flere grunner behov for å revideres. En ny skolestruktur bør fange opp endringer i bosetting og reisemønster, og samtidig ivareta gode tjenester der folk bor. Det må tas vanskelige valg i slike beslutningsprosesser. Til syvende sist er det barnets beste målt i kvalitet og innhold i skolen som bør veie tyngst.

Hva er så ideell skolestørrelse? Forskningen gir ikke et fasitsvar på dette. Til slutt er det hva du fyller skolen med som gir kvalitet. Elever har ulike behov. En elev kan finne seg godt til rette på en liten skole som oppleves trygg og nær. På den samme skolen kan en annen elev oppleve utenforskap fordi elevmiljøet er lite. Forskning og statistikk viser tendenser til at kvalitet målt i skolebidrag øker med skolestørrelse. Et annet sentralt funn er at høye kostnader per elev ikke er ensbetydende med høy kvalitet i skolen. Dette



underbygger at strukturer som støtter opp om kvalitetsutvikling i skolen er en avgjørende dimensjon for å heve kvaliteten.

3.8 Oppvekstreformen

Et mål med barnevernsreformen er å styrke kommunens forebyggende arbeid og tidlig innsats slik at flere utsatte barn og familier skal få hjelp på et tidlig tidspunkt. **Dette er mål som kun kan nås gjennom endringer i hele oppvekstsektoren, hvor samordning og koordinering av tjenestene vil være sentrale virkemidler for å nå målene. Reformen omtales derfor som en oppvekstreform.** I reformen ligger det et krav om at kommunestyret skal vedta en forpliktende plan som skal bidra til tverretattlig samarbeid i kommunen, herunder integrere barnevernets arbeid i kommunens øvrige barne- og oppvekstpolitikk.

Samtidig med dette har det kommet endringer i velferdstjenestelovgivningen som forplikter et samarbeid og handlingsplikt for alle instanser som arbeider med utsatte barn og unge.

Summen av disse endringene fører til kommunens støttetjenester må ha et tett samarbeid med skoler og barnehager og at kompetansen i så høy grad som mulig skal komme barn og unge til gode.

3.9 Fellesnevner for fremtidens skoler

Hva er så fellesnevner for nasjonale føringer og kommende lovendringer?

- Forpliktende samhandling
- Tidlig innsats og forebygging
- Kompetanse nærmere eleven
- Barnets stemme og brukermedvirkning, barnets beste
- Lærere med høy kompetanse som samarbeider om læringsprosessene

For skoleeier er dette føringer og forventninger som vil kreve en målrettet innsats der ledere og ansatte må spille på hverandres kompetanse i større grad enn i dag. Samhandlingen med støttetjenestene må i større grad foregå i skolen og barnehagen, og arbeidet må ledes av ledere som har kompetanse og ressurser til å lede komplekse utviklingsprosesser.



3.10 Skoleskyss

Transportøkonomisk institutt (TØI) publiserte i 2018 en rapport med analyse av trafikkulykker på skoleveien for perioden 2007 til 2016. Den viser at antall hardt skadde og drepte heldigvis har gått sterkt nedover i perioden, fra 331 ulykker i 2007 til 94 ulykker i 2016. Men fremdeles er det alt for mange som blir hardt skadet eller drept på skoleveien. De fleste er syklister, fotgjengere eller passasjerer i personbil. Kun ett barn har mistet livet som passasjer i buss i perioden. Rapporten viser at de fleste ulykkene foregår i spredtbygd strøk (69 %) på riks- eller fylkesvei.

En ulempe ved at flere må ta buss til skolen er at man går glipp av den helsemessige gevinsten ved å sykle eller gå.

Fylkeskommunen opererte tidligere med konkrete tidsrammer for akseptabel reisetid for ulike aldersgrupper. I gjeldende retningslinjer for skoleskyss er disse tatt bort og erstattet med beskrivelsen «reisetid er ikke fastsatt, men vil vurderes individuelt etter praktiserte normer. Samlet reisetid vil være sum av beregnet gangtid, reisetid og ventetid.

I dag er det 45,9 % av elevene i Lyngdal som får skoleskyss.

4. Funn fra innsiktsintervjuene

Det vises til kap 1.1 for beskrivelse av intervjuer og metode. Intervjuene ble gjennomført 07.-08. februar 2023. Hensikten med intervjuene var å få en bredere kunnskap om kvalitet i skolene i dag. Ressurssituasjonen var også et tema som ble tatt opp med skoleledere og tillitsvalgte. KSK har i tillegg gjennomført strukturert gruppeintervju med Skolehelsetjeneste, Barnevern og Pedagogisk psykologisk tjeneste 09. mars 2023.

| |
|---|
| Elever Vi snakket med elevene om hva som er en god skole sett fra elevenes ståsted. Undervisning, læring, trivsel og vennskap var sentrale tema. Vi tok opp digitalt utstyr, annet undervisningsmateriell og uteområdene ved skolene. Til slutt snakket vi om hvordan det er å vokse opp i Lyngdal. |
| Hva er viktigst for deg når du går på skolen? Hva er det som skjer når du gleder deg til å gå på skolen mandag morgen? |
| Hva er for deg en god skole med tanke på: -God undervisning, når lærer du godt? -Et godt læringsmiljø, hvordan er det i klasserommet eller klassen da? -Samarbeid mellom elever, når fungerer det bra? |
| Hva er en god skole for deg når det gjelder-Trivsel og trygghet, når har du det godt på skolen? |
| Digitalt utstyr, annet undervisningsmateriell, inneklima, annet utstyr |



| |
|--|
| Hvordan er uteområdet på skolen? |
| Hvordan er det å være ung i Lyngdal? |
| Annet elevene var opptatt av |
| Funn oppsummert av KS Konsulent; <ul style="list-style-type: none">- Vi møtte elever som var gjennomgående godt fornøyd med skolen sin.- Elever vektlegger muligheter for å få venner, og lærere som er relasjonelt gode.- Lærere må være gode i faget sitt og samarbeide med elevene.- Elevene ønsker oppdaterte lærebøker.- Elevene ønsket en kombinasjon av digitale verktøy og bøker.- Elevene har i dag ulike muligheter/utstyr i de praktiske-estetiske fagene.- Elevene beskriver ødelagt inventar, varierende luftkvalitet og uteområder uten store utfordringsmuligheter.- Det er godt å vokse opp i Lyngdal. |

| |
|---|
| FAU |
| Hva er for deg en skole av god kvalitet? |
| Hva er ditt inntrykk av kvaliteten på skolen der du er forelder? |
| Hvor godt kjenner du til ressursituasjonen og skolens bruk og fordeling av tildelte ressurser? |
| Hva er FAU sin oppfatning av skolens driftsmidler, midler til undervisningsmateriell, midler til vedlikehold, inneklima osv. |
| Hva synes FAU om skolens størrelse, spesielt med tanke på å få et godt læringsmiljø, elevmiljø, trivsel og trygghet? |
| Hva kjenner FAU til av Fagfornyelsen og forventningene som ligger der. Dybdelæring, elevmedvirkning, profesjonsfellesskap osv.? |
| Andre forhold foreldrene mener er viktige å få fram om situasjonen i Lyngdal-skolen? |
| Hva mener foreldrene er den største utfordringen for skolene i Lyngdal i årene som kommer, og hvordan kan det i så fall løse |
| Andre innspill |
| Funn oppsummert av KSK FAU`ene møtte KSK samlet og ikke enkeltvis som planlagt. FAU`ene avstod å svare på spørsmålene. Se vedlagt felles uttalelse fra FAU`ene(vedlegg ...) Funn oppsummert av KSK hentet fra felles uttalelse. -FAU`ene svært fornøyd med dagens barneskoletilbud - siden både barn og foresatte er fornøyd kan ikke foreldrene forstå behovet for å endre på situasjonen. -FAU`ene ser det som en klar fordel å ha ulike skoler i størrelse og form. -Fau`ene ser det som en fordel at skolene ligger i de ulike bydelene fordi det er fysisk nært hjem-skole, og at færre trenger skyss, noe som øker den fysiske aktiviteten -FAU`ene vektlegger trivsel, trygghet, forutsigbarhet og miljømessige faktorer og mener dette er ivaretatt ved dagens skolestruktur. |

| |
|---|
| Rektorer/skoleledere og tillitsvalgte I samtalen med rektorene og de tillitsvalgte snakket vi om ressurstildeling, det økonomiske handlingsrommet, kvalitet i skolen, samhandling mellom tjenester, kompetansekrav for lærere og til slutt skolebygg. |
| Ressurstildeling og økonomisk handlingsrom |
| Hvordan er du fornøyd med kvaliteten på skolen du driver? |
| Samhandling mellom tjenestene |



| |
|---|
| Kompetansekrav for lærere |
| Skolebygg og funksjonalitet |
| Eventuelle utfordringer eller andre forhold som er viktig |
| Funn oppsummert av KSK <ul style="list-style-type: none">-Sterkt kollektivt ansvar for at elevene skal ha det trygt og utviklende i Lyngdal skolen.-Dedikerte og engasjerte lærere.-Bekymring rundt rekrutering og det å beholde av rett kompetanse.-Ulikt praksis og rammeforutsetninger på hvordan fagarbeidere sin tid og kompetanse blir brukt.-Tilfredsstillende arbeid med fagfornyelsen.-Godt samarbeid med foresatte.-Anstrengt økonomi med redusert handlingsrom.-Gode system på økonomirapportering og god støtte og dialog med administrasjonen.-sykefravær og uforutsatte hendelser er økonomirisikoer.-Lederne strekker seg langt for sine medarbeidere.-Ulik tilrettelegging for elever med store omfattende hjelpebehov.-Tillit til støttesystemet, men ulik beskrivelse av systematisk kontakt og samordning.- Det etterlyses en samordnet langsiktig plan for forbedring av bygg eller beslutning på struktur, stadig prosess beskrives som «slitasje». |

| |
|--|
| Støttetjenestene representert ved Skolehelsetjeneste, Barnevern og Pedagogisk psykologisk tjeneste |
| I samtalene med støttetjenestene snakket vi om kvalitet i støttetjenester, systemisk og økonomisk handlingsrom, samhandling mellom tjenestene og andre forhold som er viktig i denne sammenheng. |
| Hvordan når støttetjenestene flest barn og hvordan får man best kvalitet på tjenestene? |
| Ressurstildeling og økonomisk handlingsrom |
| Andre forhold som er viktig i denne sammenheng |
| Funn oppsummert av KSK <ul style="list-style-type: none">-Godt og avklart samarbeid mellom støttetjenestene.-Ulikt strukturert samarbeid med skolene med hensyn til oppfølging av system- og individualsaker på grunn av størrelse på skolene.-Arbeid med forebyggende team nylig igangsatt.-samstemt at færre enheter ville forbedret kvalitet på tjenester levert av støttetjenestene både på system- og individnivå.-høyt fokus på likeverdige og forsvarlige tjenester gjennom samlet kompetansemiljø og tilrettede rammeforutsetninger med hensyn til bygg.-Samhandlingen er tilfredsstillende med dagens skole struktur, men det er store forskjeller og et forbedrings potensiale.-God, tilstedeværende og bevisst ledelse er viktig for samhandling og utvikling. |

4.1.Hovedfunn i kvalitative intervju.

I intervjuene har KSK satt søkelys på hva som oppleves som god kvalitet og praksis i skolene i dag. Hva som er de viktigste elementene i et godt oppvekstmiljø, hvordan de tilgjengelige ressursene oppleves å bli utnyttet i dag, og hva det kan være behov å utvikle fremover. Under følger en kort beskrivelse av hvordan dagens situasjon oppleves.



Felles for de ulike informantene

Elevene har en god reflektert holdning til både skole og fritidstilbud i Lyngdal. De er tydelige på hva de er mest opptatte av og hva de mener kan bli bedre.

Det er en samlet tilbakemelding om at de ansatte trives med sine arbeidskollegaer på de ulike skolene. Det beskrives god dialog og samhandling med sektorens administrasjon både i forhold til det økonomiske handlingsrommet, utfordringer med enkelt saker, rekruttering og utvikling. Dert er en unison tilbakemelding at rekruttering, kompetanse og bygningsmessige utfordringer oppleves som en av de mest fremtredende utfordringsområdene i sektoren nå og fremover. Konsekvensene av å miste kompetanse er stor, da det påvirker både oppfølging av nasjonale føringer, omdømme og barns utvikling. De fleste informantene trekker fram plassutfordringer med hensyn til SFO og økende antall elever som benytter dette tilbudet etter nasjonale føringer med gratis tilbud samt tilgjengelige grupperom for blant annet spesialundervisningstiltak. Det er utarbeidet gode rutiner for samhandling med pedagogisk psykologisk tjeneste og helsesøster. Det arbeides med å implementere BTI (Bedre tverrfaglige innsats) og det trekkes fram at samhandling med barnevernet er ønsket forsterkes gjennom implementeringen.

Både elever, ansatte og skoleledere beskriver at skolen jobber godt med utvikling av praksis, i tråd med forventningene og kravene i læreplanen LK20. Det trekkes også frem at det er stabil bemanning og ledelse i skolene over tid. I skolen begrunnes det gode utviklings arbeidet med at det er høy grad av medvirkning, gode rutiner og kultur for samarbeid som har pågått over tid.

Elevens stemme


Barnekonvensjonen art. 3 og art. 12, Grunnloven § 104 og forvaltningsloven § 17 gir alle barn en rett til å bli hørt i saker som vedrører dem. Vi har snakket med representanter fra elevrådet på Berge- og Å barneskole og Årnes skole, og elevene er svært samstemte i hva de mener er en god skole. En god skole beskrives av elevene som et sted hvor det er viktig å treffe venner, leke og lære. Elevene er opptatt av godt læringsmiljø. Nøkkelord når elevene beskriver undervisningen er variasjon, arbeidsro, relasjoner og trygghet. Et annet element som ble trukket frem som viktig var at undervisningen ble lagt opp på en sånn måte at alle elever fikk med seg og forstod det man jobbet med, at det ikke var for mye støy, men at det var viktig å snakke sammen for å lære. Elevene trakk også fram at det måtte være trygt å spørre om hjelp hvis man ikke forstod eller stod fast. Det å jobbe sammen, godt samarbeid med medelever og mulighet for å bruke nærmiljøet og kommunenes fasiliteter ble spesielt trukket frem av elevene. Elevene trekker også frem at det er viktig at alle har noen å være sammen med og bli sett, dette beskrev elevene som svært viktig. Elevene ønsker en kombinasjon mellom digitale verktøy og bøker på skolen.

Elever i Lyngdal er gjennomgående godt fornøyd med sine skoler, og trekker frem lærere og voksne med gode relasjonelle ferdigheter som viktig. Elevene er også opptatt av vennskap og å ha noen å være sammen med. På dette punktet er ikke elevene opptatt av liten eller stor skole.

Elevene viser til ødelagte pulter og stoler, varierende luftkvalitet og temperatur i klasserommene som utfordringer. De ønsket et bedre uteområder med variasjon for alle aldersgrupper uansett årstid. Det var store forskjeller mellom skolene på om elevene opplevde bøker som utdaterte og ødelagte. To av elevrådene beskrev ødelagte eller gamle bøker som en utfordring for læring. Dette var også en utfordring de ansatte beskrev.

Alle elevene var svært reflektert over nå situasjonen ved skolene i Lyngdal. Elevene var opptatt av at ved en endring i skolestruktur ikke skulle skilles venner. De var bekymret for å miste venner, at flere måtte kjøre buss til skolen og at de ikke skulle fortsette å ha læreren de var glade i, men de trakk også frem fordelene ved ny struktur og forbedring ved å få bedre luftkvalitet på skolen, at de kunne få enda flere venner og ha store nok klasserom og grupperom og kanskje også et bra uteområde med ulike aktiviteter. Elevene var opptatt av klassestørrelse, men de var ikke enige i om hva som var en passe klassestørrelse.

Elevene beskriver det som svært godt å voksne opp i Lyngdal. Variert fritidstilbud som både klubber, fotball, turn, svømming, speider mm. var nøkkelord i samtalen. Eleven trakk frem at de syntes aktivitetene hvor de traff andre barn og unge fra Lyngdal enn medelever var spesielt bra. Gjennom fritidsaktiviteter fikk de flere venner og ble kjent før de skulle treffes på ungdomsskolen. Elevene beskriver at de opplever at elevråd blir lyttet til av de voksne.



«Det er alltid folk å være sammen med her og det er ting å gjøre»

Sitatet viser det flere av elevene trekker frem om hva som er det beste med oppveksten i Lyngdal.

Tillitsvalgte og skoleledelse

De ansatte og ledelsen ved skolene trekker frem at en av styrkene til skolene er at det er et sterkt kollektivt ansvar for at elevene skal ha det trygt og utviklende. En kollektiv praksis og tydelige og kjente rammer nevnes som viktige elementer for å lykkes med dette. De ansatte beskrives som dedikerte og engasjerte i arbeidet sitt. Det har til nå vært stor bredde i kompetansen til lærerne, noe som har gjort at man i det store har klart å dekke de fleste behov. Dette trekkes fram som en bekymring fremover, da spesielt med tanke på rekruttering med rett kompetanse, men også det å beholde kompetanse i Lyngdal kommune.



Det er noe ulikt ved de ulike skolene hvordan fagarbeidere trekkes inn i planlegging av tiltak, noen av de ansatte tenker at gjennomføring kunne vært bedre ved mere inkludering og avsatt tid til samhandling.

Rektorene ved alle tre skolene beskriver det gode kollektive fellesskapet på skolen som en styrke. Det blir trukket frem at det har blitt jobbet tilfredsstillende med fagfornyelsen, og at skolen jobber godt med ulike typer av tverrfaglige prosjekter. Alle vi pratet med i tilknytning til skole trakk også frem et godt samarbeid med FAU og lokalsamfunnet som en styrke.

Ifølge informantene er fagkompetansen på skolen nå tilfredsstillende, men sårbar. Det vises til at Lyngdal kommune legger i tillegg til rette for deltakelse i videreutdanning slik at også framtidige kompetansekrav kan oppfylles. Både de ansatte og ledelsen uttrykke at de er flinke til å støtte hverandre i hverdagen. Skolen bruker nærmiljøet som ressurs, noe som nevnes av flere informanter.

Skolene beskriver en anstrengt økonomi med redusert handlingsrom, «kjøpestopp» oppleves som krevende og uforutsigbart. Når det gjelder utfordringer med budsjettbalanse beskriver alle gode system for rapportering, dialog med administrasjonen og støtte fra økonomiavdeling. Mesteparten av budsjettet er lønnsmidler bundet opp mot lærenormen samt spesialundervisning. Uforutsatte hendelser som for eksempel flere ekstra elever eller høyere sykefravær samt «voksesmerter» i forhold til flere elver i SFO og lang åpningstid er de største kostnadsdriverne. Informantene trekker fram at de er fornøyde med at innkjøp av digitale verktøy er budsjettetert hos IT. Flere av skolene trekker fram at de legger mindre til rette for tidlig innsats etter lærenormen ble innført. De ansatte opplever ikke å bli begrenset av et stamt handlingsrom innenfor økonomi, men de trekker fram at kreativitet og mangfold kan begrenses i forhold til elevens tilbud. Alle de ansatte beskriver rektorer som strekker seg langt, er omsorgsfulle og har et konstruktivt forhold til økonomi.

De bygningsmessige utfordringene med både luft, støy, størrelse, nettverkstilgang, felles samlingssteder, universell utforming, slitte og ødelagte møbler og små og manglende arbeidsplasser trekkes fram av de ansatte som utfordringer. Plassutfordringer med hensyn til en eventuell sammenslåing tas opp av de fleste, i den sammenheng vises det også til at skolene opplever at det å dele klasser etter kretsgrenser underveis i et skoleløp er sårbart. Det etterlyses en samordnet langsiktig plan for forbedring av bygg eller beslutning på struktur, stadig prosess beskrives som «slitasje».

Skolens sykefravær ble nevnt av flere som en utfordring. Det beskrives at de ansatte har positive holdninger for å «trå til» ved behov, men at sykefravær er en risiko for kvalitet da det fører til slitasje for de ansatte. Det settes i hovedsak inn vikarer ved sykdom, og ansvaret for å skaffe vikar har vært en utfordring spesielt ved en av skolene. Dette er nå satt i annet system og det var forventninger om at det skulle forbedre praksis. Det



oppleves likevel som utfordrende å klare å skaffe kvalifiserte vikarer på alle skolene, både i forhold til ordinær undervisning og spesialundervisning.

Enkeltelever med store hjelpebehov får oppfølging én til én, noen får sin spesialpedagogiske oppfølging i klassefellesskapet, mens de fleste får det som del av mindre grupper. På to av skolene er tilbudet organisert i egne baser med rundt fem elever. Skolene var tydelig på at det var utfordrende å legge til rette for elevene i basene både med hensyn til rett kompetanse, sårbarhet på å miste kompetanse og riktig og tilrettelagt areal. Det beskrives at PPT i kommunen disponert en del av sine ressurser til systemarbeid i tillegg til sakkyndighetsarbeid, det er avtalt faste tider hvor PPT skal være til stede på skolen. Det uttrykkes en bekymring for manglende kommunepsykolog og lite kontakt med logoped.

Helsesykepleier har faste dager på skolene, dette beskrives som en god ordning. Familieteam trekkes også frem som et tiltak som det er forventninger til.

Det beskrives at det er en uregelmessig kontakt med barnevernstjenesten, men at det gjennom BTI modellen er forventninger om forbedring av samarbeid.

Det beskrives gode samarbeidsrutiner og relasjoner på skolene, samt god tillit til de ulike fagpersonene.

Gjennomførte samtaler med både ansatte og rektorer gir oss inntrykk av en skoleledelse som er strukturert, prosessorientert og involverende. Alle parter beskriver en positiv samarbeidsrelasjon preget av gjensidig tillit.

FAU

KSK hadde planlagt tre gruppeintervjuer med foreldre. Et med representanter fra foreldreutvalget (FAU) ved Berge- og Å barneskole og Årnes skole. De foresatte tok kontakt samme dag som intervjuene skulle finne sted og meddelte at de ikke ønsket å stille til intervju, kun å overrekke en samlet uttalelse som sin tilbakemelding. FAU-ene var kritiske til spørsmålene fra KSK og mener at disse er konstruert for å kunne «trekke en allerede forutbestemt konklusjon». FAU-ene skriver i brevet at de er fornøyde med dagens barneskoetilbud og struktur i Lyngdal. FAU-ene skriver at deres oppgave er å ivareta barna beste. De vektlegger høyest trygghet, trivsel, forutsigbarhet og gode miljømessige faktorer for barna og mener at dette er godt ivaretatt ved de tre skolene i dag. FAU-ene skriver at faktorene må vektlegges tyngre enn økonomiske beregninger. Se vedlegg...

FAU-ene fikk en ny invitasjon til å møte KSK, den er ikke besvart.

Støttetjenester

Støttetjenestene beskriver et godt samarbeidet dem imellom.



Når det gjelder et strukturert samarbeid med skolene viser støttetjenestene til at det er ulikt hvordan de kan og har lagt til rette for et strukturert samarbeid. PPT og Skolehelsetjenesten viser til tilstedeværelse gjennom fast struktur og faste personer og både på system- og individnivå, men med ulik tilstedeværelse etter skolens størrelse. Barnevernet er mere rettet mot individnivå og enkeltsaker, og deres tilstedeværelse avhenger av sak. Det er igangsatt et arbeid med forebyggende team hvor barnevernet vil være involvert, men dette arbeidet er akkurat startet opp og hvordan det skal organiseres er ikke fastsatt.

Alle støttetjenestene er samstemte om at kvaliteten på tjenestene de leverer vil være bedre ved færre enheter og forhold seg til både på system- og individnivå. De beskriver at ved færre enheter vil det være rom for mere tilstedeværelse, bedre kompetanseoverføring, samhandling og oppfølging samt bedre kjennskap til hverandres kompetanse og oppgaver. Det vises til eksempler hvor ved de små skolene kan man enkelt avtale for eksempel observasjon, mens det å finne tid til å følge opp er en større utfordring fordi læreren ikke kan gå ifra klasserommet. Andre eksempler er blant annet utfordringer med drop-in tid for elever da støttetjenestene må fordel sin tid på alle enhetene og ikke kan legge til rette for tilstedeværelse slik at elvene til enhver tid kan søke hjelp hos støttetjenestene. Barnevernet trekker fram at samhandling med den største skolen, Berge, er enklere enn på de andre enhetene, begrunnelsen var være størrelse, kompetanse og muligheten for hyppigere tilstedeværelse.

Støttetjenestene trekker fram både fordeler og ulemper med tilrettelegging og tilpasninger i store og små klasser. De trekker fram at det ikke er størrelsen som er det viktigste å drøfte, men kvalitet på undervisning, kompetansen hos ledelse og lærere, handlingsrom i forhold til rom/areal og økonomi. Støttetjenestene trekker fram det sosiale som er svært viktig faktor for utvikling og trivsel, dette samsvarer med elevenes beskrivelse av viktige faktorer for en god skoledag og læring.

Støttetjenestene trekker fram at de opplever at de nåværende byggenes handlingsrom i forhold til areal og dagens læringsmetoder ikke samsvarer med tilpasset opplæring og tilrettelegging.

Skolehelsetjenestens har utfordringer med dagens struktur og til enhver tid levere faglig forsvarlige tjenester etter lov og normanbefalinger.

Støttetjenestene er svært opptatt av likeverdighetsprinsippet og forsvarlige tjenester. De trekker fram at suksessfaktoren for likeverdighetstjenester vil være et samlet kompetansemiljø med gode vurderingsevner i forhold til hvem, hva og hvorfor når det gjelder tilrettelegging for elever. De viser også til nødvendigheten av tilrettelagte rom som sanserom ol.

Støttetjenestene er samstemt om at samhandlingen med skolene er tilfredsstillende, men med utfordringer i slik Lyngdal har sin skolestruktur. Det vises til at det er store forskjeller mellom skolene nå og at det er et stort forbedrings potensial. Både organisering, kompetanse, kultur og struktur påvirker samhandling slik det er i dag. Støttetjenestene beskriver at det er et større potensiale for bedre samhandling, stordriftsfordeler og

støtte ved færre enheter enn ved flere små. Flere små enheter påvirker tilstedeværelse, kontaktpunkter, samhandling system- og individuell oppfølging. Det trekkes spesielt frem skolemiljø saker som eksempel på tema og saker som ville være lettere å følge opp i større enheter. Støttetjenestene er samstemte om at god, tilstedeværende og bevisst ledelse ved enhetene er svært viktig for samhandling og utvikling.

5. En økonomisk bærekraftig skolestruktur

Vi ser nærmere på hvordan skoler driftes økonomisk i dag, og hvordan elevtallet utvikler seg fram mot 2050. Andre forhold som forvaltning og drift av skolebyggene blir også beskrevet.

5.1 KOSTRA-analyse og befolkningsframskrivinger

Prognosen for befolkningsutviklingen i Lyngdal viser at elevtallet i grunnskolen vil gå jevnt nedover fram til 2035, men da vil det øke noe igjen. Men dagens nivå ser man ikke i overskuelig framtid, så man kan dimensjonere for at det blir ca. 100 færre i barneskolen til sammen.

| | | Hovedalternativet (MMMM) | | | | | 2040 | 2045 | 2050 |
|---------------------|--------------------|--------------------------|------|------|------|------|------|------|------|
| | | 2023 | 2025 | 2030 | 2035 | 2050 | | | |
| 4225 Lyngdal | 0-5 år | 703 | 657 | 655 | 702 | 730 | 715 | 683 | |
| | 6-15 år | 1509 | 1464 | 1318 | 1207 | 1235 | 1293 | 1306 | |
| | 16-66 år | 6558 | 6587 | 6642 | 6628 | 6432 | 6325 | 6231 | |
| | 67 år eller | 1719 | 1773 | 1934 | 2127 | 2387 | 2554 | 2734 | |

Hovedutfordringen for Lyngdal, som i alle andre norske kommuner, er den voksende andelen eldre befolkning. I dag er det en forholdsvis ung befolkning i Lyngdal og eldrebølgen kommer senere enn i mange andre kommuner, men fra 2035 vil den slå ut for fullt.

Utviklingen når det gjelder inn og utflytting og kommunens samlede folketall vises i tabellen nedenfor. Disse tallene sier ingenting om alder på de som flytter ut eller inn, men når man går inn på utviklingen innen de ulike aldergrupper ser det ut som om det er ganske jevnt fordelt. Kilde KOSTRA

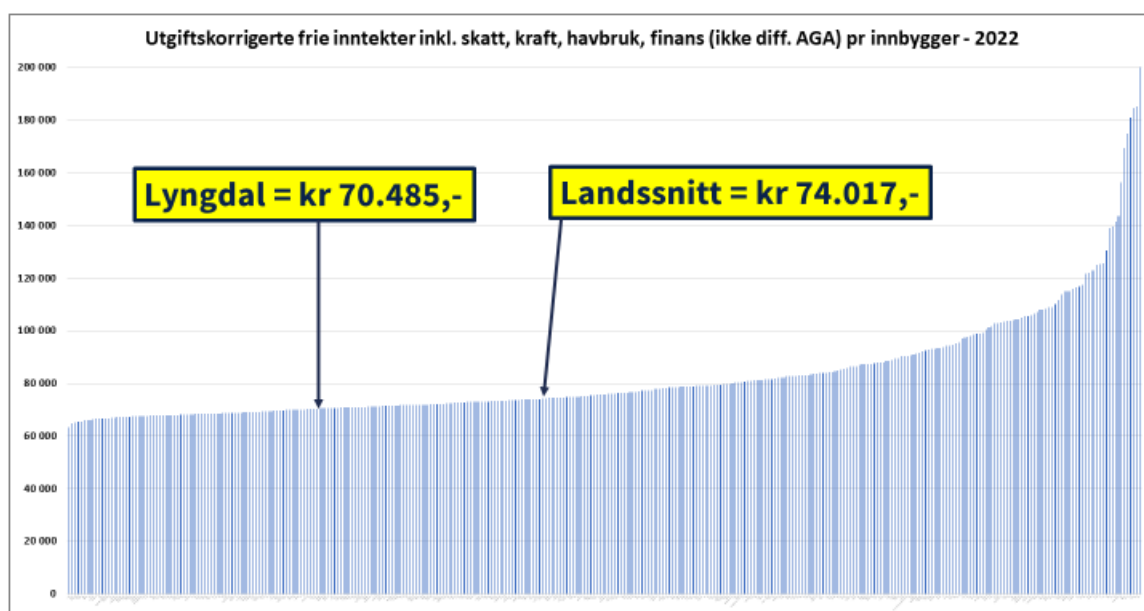
| | 2019 | 2020 | 2021 | 2022 |
|-------------------|-------|-------|-------|-------|
| Fødselsoverskudd | 50 | 27 | 32 | 12 |
| Netto innvandring | -74 | 76 | -19 | 319 |
| Folkevekst | -24 | 99 | 16 | 271 |
| Folketall | 10365 | 10464 | 10480 | 10751 |

5.2 KOSTRA-analyse og økonomisk bærekraft

Lyngdal kommune er i KOSTRA-gruppe 7, felles for kommunene i denne gruppen er at de har et innbyggertall mellom 10000 til 19999 innbyggere, de har lave bundne kostnader og de har lave frie disponible inntekter pr. innbygger. De tre kommunene som er valgt ut er de i KOSTRA-gruppen som ligner mest på Lyngdal når det gjelder inntekter, utgifter, antall innbyggere og utgiftsbehov.

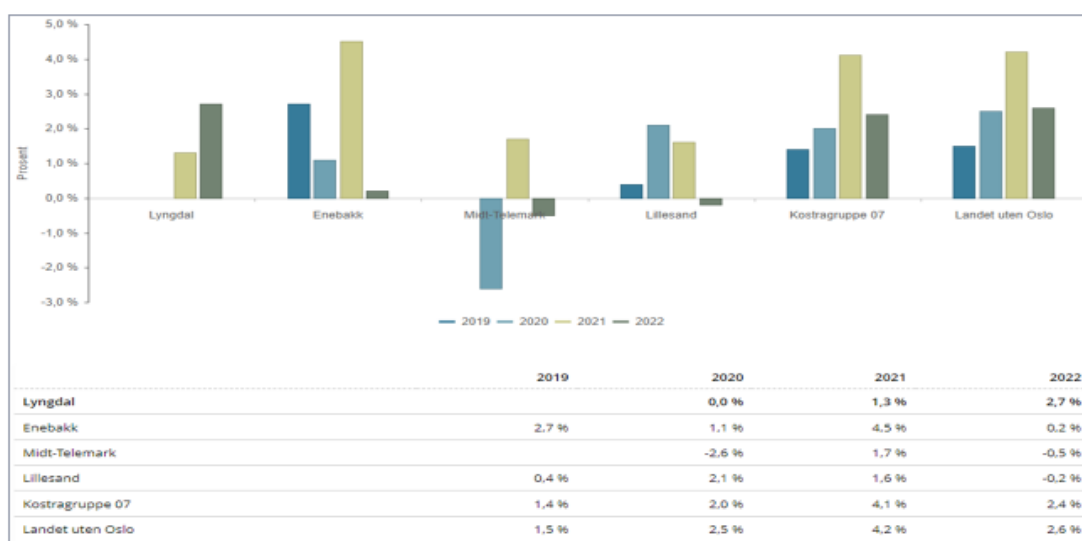
| Komm.nr. | Kommune | Antall innb. 31.12.22 | Utg. korr. frie innt. pr innb. | Samlet utgiftsbehov | Utg.behov skole | Kgr. |
|----------|---------------|-----------------------|--------------------------------|---------------------|-----------------|------|
| 4225 | Lyngdal | 10 751 | 70.485,- | 109,4% | 125,7% | 7 |
| 3028 | Enebakk | 11 392 | 65.574,- | 97,6% | 119,4% | 7 |
| 3817 | Midt-Telemark | 10 735 | 73.497,- | 103,6% | 100,9% | 7 |
| 4215 | Lillesand | 11 419 | 70.886,- | 101,4% | 116,8% | 7 |

Inntektene til Lyngdal kommune kommer hovedsakelig gjennom rammetilskuddet fra staten og skatteinntekter. Kommunen har få inntekter gjennom f.eks. havbruksfond eller kraftinntekter og har dermed en ganske forutsigbar inntektsutvikling.



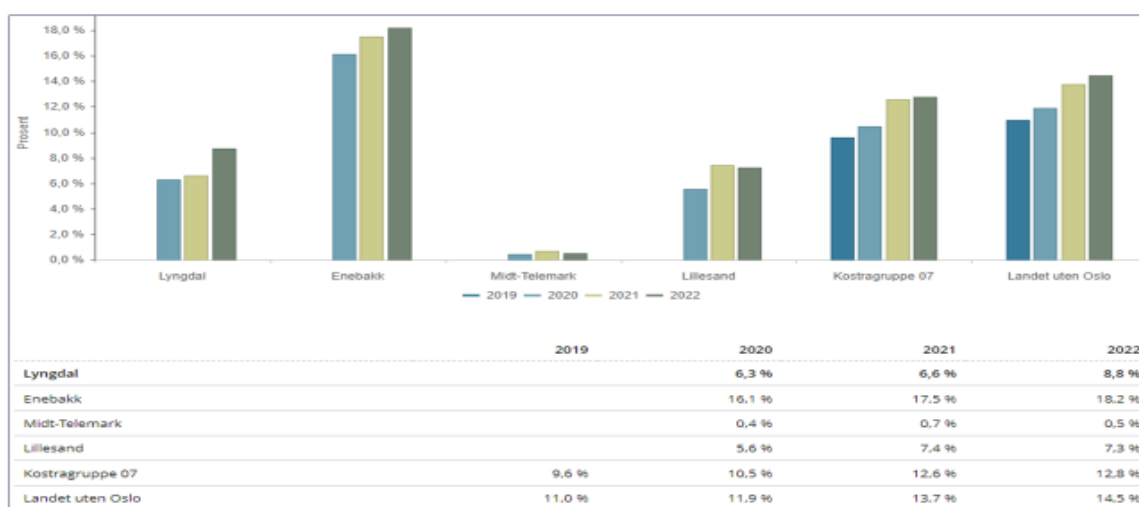
I og med at Lyngdal er en «ung» kommune, er det bare de to siste årene som er med i disse oversiktene. I 2022 var det mange kommuner som slet med resultatet, men Lyngdal kom greit ut av det året, det betyr at kommunen har god kontroll på driften

Netto driftsresultat i % av brutto driftsinntekter:



Det betyr at det også har vært rom for å sette av penger på disposisjonsfondet. Men det er ennå litt lavt for å ligge på anbefalt nivå.

Disposisjonsfond i % av brutto driftsinntekter



Lånegjelden ligger rett under landsgjennomsnittet og den minker. Det er fornuftig i disse dager når rentene øker, men Lyngdal har bundet rentene på nåværende lån.

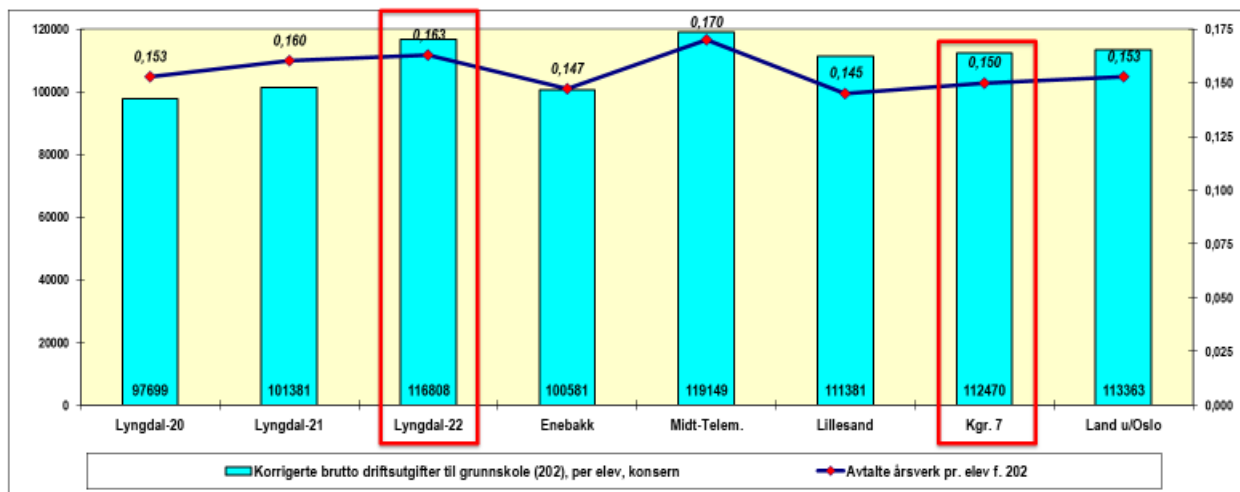
Netto lånegjeld i % av brutto driftsinntekter:



Når det gjelder korrigerede utgifter, altså et utregnet bruk på tjenester korrigert for ekstra kostnader for å drive skole i Lyngdal, pr. innbygger, ser bildet slik ut som i tabellen nedenfor. Det vil si at Lyngdal bruker reelt sett 928 kr mer pr. innbygger enn i KOSTRA-gruppen. Det vil si ca 10 millioner mer.



En av årsakene til høye utgifter på skole ligger på høy lærertetthet, at det er mange årsverk pr. elev

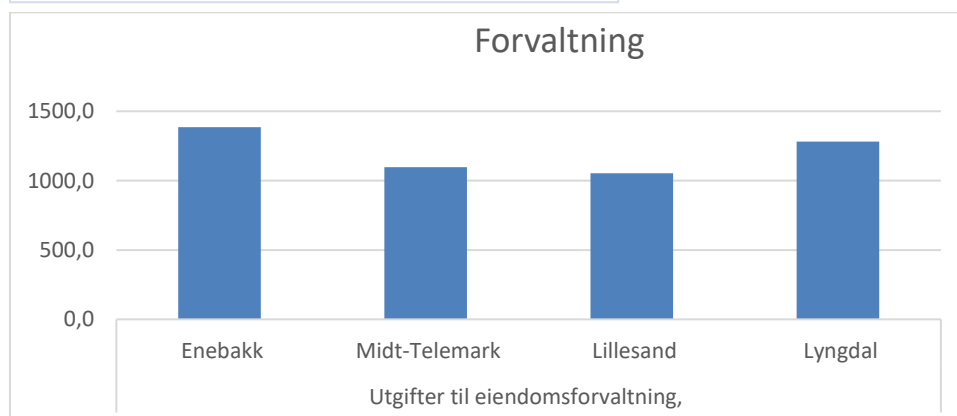
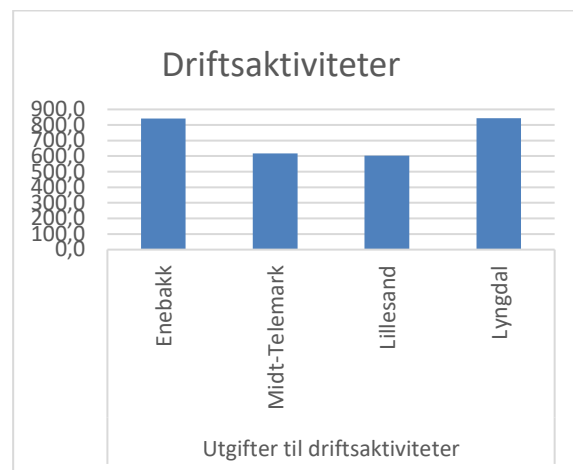
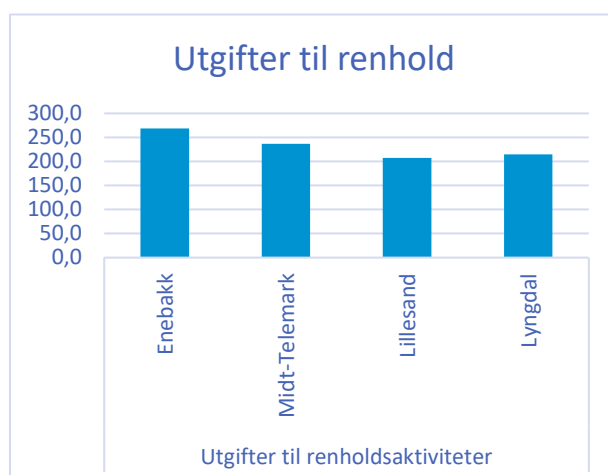
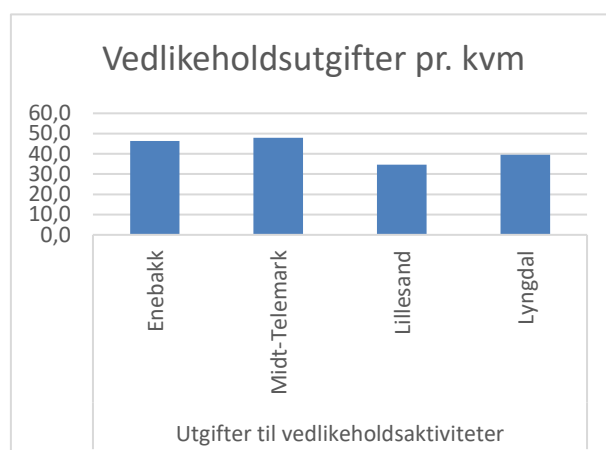
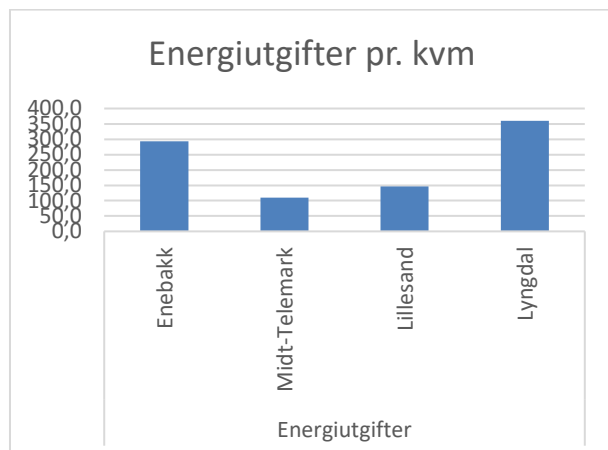


Lyngdal har slik KSK vurderer den økonomiske situasjonen og det økonomiske handlingsrommet til å tåle investeringer. Men det bør kobles mot reduksjon i utgifter slik at man bedre kan håndtere økte gjeldsutgifter. Det er det muligheter for å få ti, noe vi skisserer i neste kapittel.

5.3 KOSTRA-analyse og areal. Kapasitet, kostnader og behov

Arealkostnadene når det gjelder formålsbygg er store i alle kommuner. I følge KOSTRA disponerer skolene til sammen 25096 kvadratmeter, og hver kvadratmeter koster årlig kr. 2738 kroner (inkludert renter og avdrag) Det vil si en samlet årlig utgift på rundt 68,7 millioner på skolebygg. Inventar i byggene er ikke med i dette regnskapet, det dekkes av skolens budsjett.

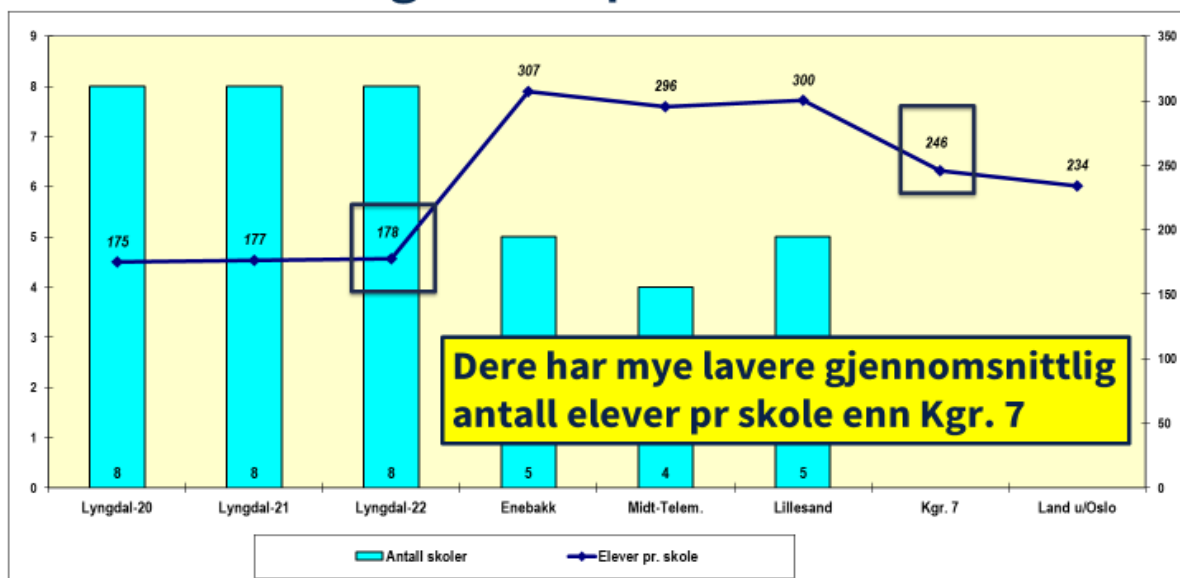
Tabellene nedenfor viser hva kommunen har i FDV-utgifter, altså utgifter til forvaltning, drift og vedlikehold. Det som peker seg ut spesielt er energikutgiftene.



I drift ligger blant annet vaktmestertjenester og annet som hører til faste utgifter for å drifte byggene. I forvaltning ligger renter og avdrag, overordnet ledelse, avskrivinger og annet som blir rapportert på den kontoen. Det kan være noe variasjon kommunene i mellom hva som rapporteres hvor, men den samlede summen skal være sammenlignbar.

Noe annet som preger situasjonen i Lyngdal er antall skoler og antall elever pr. skole. Det ser vi i tabellen nedenfor:

Antall skoler og elever pr skole:



Lyngdal har marginalt større utgifter pr. kvadratmeter bygg i skole enn KOSTRA-gruppen, men det er antall kvadratmeter i forhold til behovet som er det viktigste. En kvadratmeter koster like mye om den er i bruk eller ikke.

5.4 Økonomiske drivere i skolen

De største utgiftene for å drive en skole er lønn til ansatte og utgifter til å drifte og vedlikeholde bygg. I Lyngdal ligger andre driftsutgifter på et lavt nivå, det som brukes på inventar, skolemateriell, lærebøker osv. ligger på et minimumsnivå.

Når det gjelder lønnsutgifter så er lønnen til hver enkelt lærer satt ut ifra kompetanse og ansiennitet og her må man følge nasjonale regler. Man har et visst handlingsrom overfor lønn til ledere og assistenter, men det er marginalt i det store bildet.

Handlingsrommet ligger i antall ansatte, og der er det to faktorer som spiller inn. Lærernormen og organisering av spesialundervisning. Lærernormen sier at det maks skal være 15 elever pr. lærer i 1. – 4. trinn



og det skal være maks 20. elever pr. lærer fra 5. – 10. trinn. Skolen står fritt til å organisere elevene innen disse rammene.

Men elevene skal organiseres i grupper/klasser og alle elever har krav på å tilhøre en fast gruppe. Og det er antall grupper som opprettes som er den største kostnadsdriveren. En gruppe koster like mye pr. år om det er to elever der eller om det er 25. Samtidig er det forskjell på hvor mye en gruppe koster da de har ulikt antall undervisningstimer etter hvilket trinn elevene går på.

En annen faktor er at lønnen til lærere kan variere ganske mye, ut ifra hvilken kompetanse og ansiennitet de har. Vi har i regneeksemplene nedenfor brukt gjennomsnittslønnen på landsbasis, og vi bruker snittall på undervisning for elever og leseplikt for lærere.

| | |
|-----------------------------|-----------------|
| Gjennomsnittslønn lærer: | 570.000.- |
| Sosiale utgifter m.m: | 200.000.- |
| <u>Kontaktlærertillegg:</u> | <u>16.000.-</u> |
| Sum: | 786.000.- |

En lærer i barneskolen underviser 741 timer i året mens en lærer i ungdomsskolen underviser i snitt 650 timer.

Kostnad pr. time, barneskole: $\text{kr. } 786.000.- : 741 = \text{kr. } 1060$

Kostnad pr. time, u-skole: $\text{kr. } 786.000.- : 650 = \text{kr. } 1210$

En elev i barneskolen har i snitt 753 timer undervisning, mens det i ungdomsskolen er 874 timer.

Det vil gi følgende kostnader pr. gruppe pr. år, lærerlønn:

Barnetrinn: $\text{Kr. } 1060 \times 753 = \text{Kr. } 798.000.-$

Ungdomstrinn: $\text{Kr. } 1210 \times 874 = \text{kr. } 1057540.-$

I tillegg kommer kostnader til:

Ledelse

Merkantilt personale

Spesialundervisning

Ekstra språkopplæring

Styrkingsressurser/delingstimer

Sosiallærer/rådgiver

Driftsutgifter som inventar, læringsmateriell osv.



Disse kostnadene vil variere mellom skolene, særlig spesialundervisningen kan gi store utslag. Men i snitt kan man si at dette utgjør rundt kr. 200.000.- pr gruppe. I små skoler vil summen være høyere enn på store skoler siden der er det flere å dele utgiftene på.

FDV-kostnader kommer også i tillegg, og som vist i forrige kapittel og i den økonomiske analysen er de i Lyngdal på kr. 2738.- pr. kvadratmeter pr. år. Til sammen 68,7 mill for hele kommunen.

Oppsummert kan man si at handlingsrommet ligger på fire områder:

1. Antall grupper som opprettes/lærertetthet.
2. Ressurser til ledelse.
3. Antall timer til spesialundervisning eller styrking.
4. Antall kvadratmeter undervisningsareale.

Antall grupper/lærertetthet

Antall grupper som opprettes kan sees i sammenheng med lærertetthet. Fra UDI sitt analysebrett kan man hente inn denne oversikten over lærertettheten de siste tre årene. Tabellen viser antall elever pr. lærer i ordinær undervisning.

| Skole | 2020- 21 | 2021-22 | 2022-23 |
|-----------------|----------|---------|---------|
| Berge | 15,98 | 14,85 | 16,84 |
| Årnes | 13,85 | 14,05 | 14,13 |
| Å | 16,26 | 15,04 | 14,25 |
| LKG | 11,01 | 12,72 | 12,69 |
| Lyngdal u-skole | 19,77 | 19,25 | 19,89 |
| Byremo b-skole | 11,92 | 14,73 | 11,36 |
| Byremo u-skole | 19,66 | 18,30 | 18,67 |
| Konsmo | 13,98 | 11,57 | 12,38 |
| Kvås | 9,70 | 10,39 | 10,70 |
| Lyngdal, snitt | 15,49 | 15,24 | 16,62 |

Handlingsrommet i et rent økonomisk perspektiv ligger i å lage større grupper, samtidig som man er innenfor lærernormen. Da er muligheten enten å slå sammen grupper gjennom mer fådeling eller å slå sammen skoler.

Et teoretisk eksempel på hvordan sammenslåing kan virke i forhold til lærernorm, basert på dagens elevtall

| Trinn | Berge Elever | grupper | Årnes Elever | grupper | Å Elever | Grupper | Berge + Årnes Elever | Grupper | Berge +Årnes +Å Elever | Grupper |
|-------------------------|------------------------|---------|------------------------|---------|--------------------|---------|--|--------------|--|--------------|
| 1 | 44 | 3 | 20 | 2 | 46 | 3 | 66 | 5 | 110 | 7 |
| 2 | 58 | 4 | 11 | 1 | 36 | 3 | 69 | 5 | 105 | 7 |
| 3 | 60 | 4 | 24 | 2 | 32 | 3 | 84 | 6 | 116 | 8 |
| 4 | 42 | 3 | 14 | 1 | 45 | 3 | 56 | 4 | 101 | 7 |
| 5 | 51 | 3 | 19 | 1 | 33 | 2 | 70 | 4 | 103 | 5 |
| 6 | 55 | 3 | 11 | 1 | 29 | 2 | 66 | 3 | 95 | 5 |
| 7 | 51 | 3 | 16 | 1 | 41 | 2 | 67 | 3 | 108 | 6 |
| SUM | | 23 | | 9 | | 18 | | 30 | | 45 |
| Teoretisk innsparing | | | | | | | | 2 grupper | | 5 grupper |

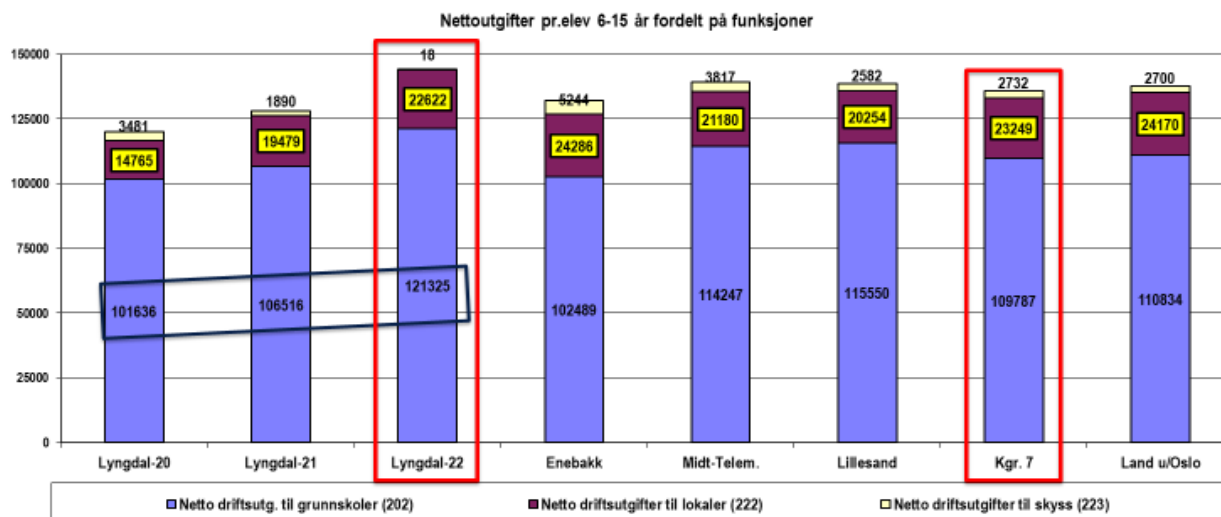
Som tidligere vist ligger lærertettheten i Lyngdal godt over lærernormen. Dersom normen skal være styrende for fremtidig ressurstildeling, er det flere måter å tenke på. Hva man kan ta det pr. trinn pr. skole, eller man kan ta det på småskole og mellomtrinn.

Tabellen ovenfor viser et eksempel på hvordan man kan ta det pr. trinn, i forhold til dagens elevtall kan man spare utgiftene til 2 grupper pr. år ved å slå sammen Årnes og Berge, og man kan spare 5 grupper pr. år ved å slå sammen alle tre skolene.

5.5 KOSTRA-analyse, utvalgte nøkkeltall for skole

Utgifter pr.elev

Tabellen viser netto driftsutgifter pr. elev.



En stor del av forklaringen på utgiftene ligger på gruppestørrelse eller det man også kan kalle lærertetthet. På noen av skolene er gruppene små, det vil si at det er høy lærertetthet. Dette er beskrevet i kap. 5.4.

Det er en feil i rapportering for 2022, skryssutgiftene er ikke kommet med, så søylen for Lyngdal skal være noe høyere, skryssutgiftene skal ligge på kr. 1519 pr. elev.

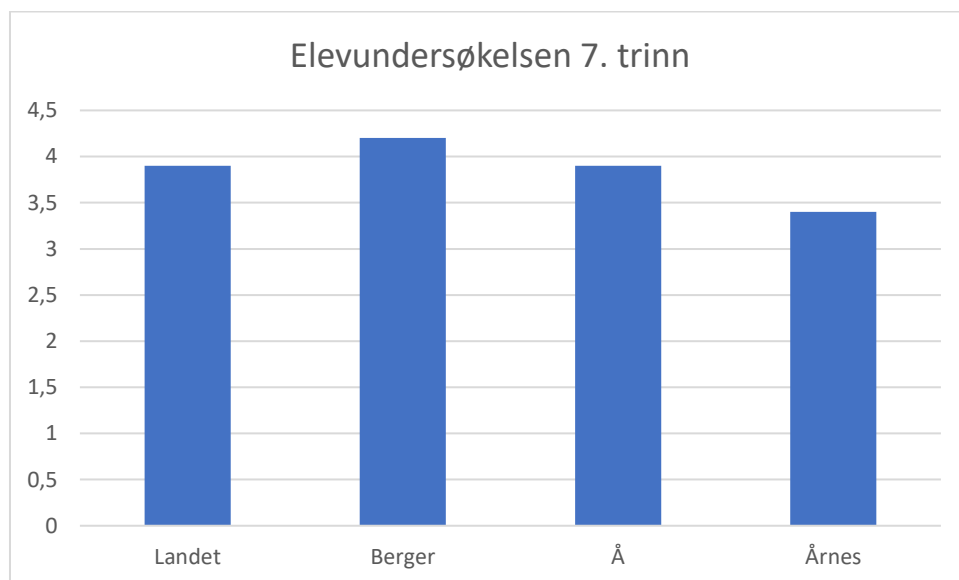
Samlet sett viser disse tallene at Lyngdal bruker betydelig mer på skole enn sammenlignbare kommuner, ca. 10.000 mer pr. elev enn kommunegruppen.

Trivsel på skolen

Som vist i kap. 3.7 så har barneskolene samlet sett et skolebidrag på landsgjennomsnittet når det gjelder læringseffekt. Trivselsundersøkelsen for 2022 viser at skolene er både over og under landsgjennomsnittet. Men det er verdt å merke seg at dette varierer fra år til år.

Det er en ganske klar sammenheng mellom trivsel og skolerresultater, elever som mestrer og har et godt utbytte av læringen har gjennomgående høyere trivsel. Dette har igjen sammenheng med kvalitet på læringsmiljøet og det pedagogisk arbeidet.

Forskningen viser at det er kvaliteten på skolen som er den viktigste når det gjelder trivsel og at størrelsen på skolen ikke har noen signifikant sammenheng med dette.

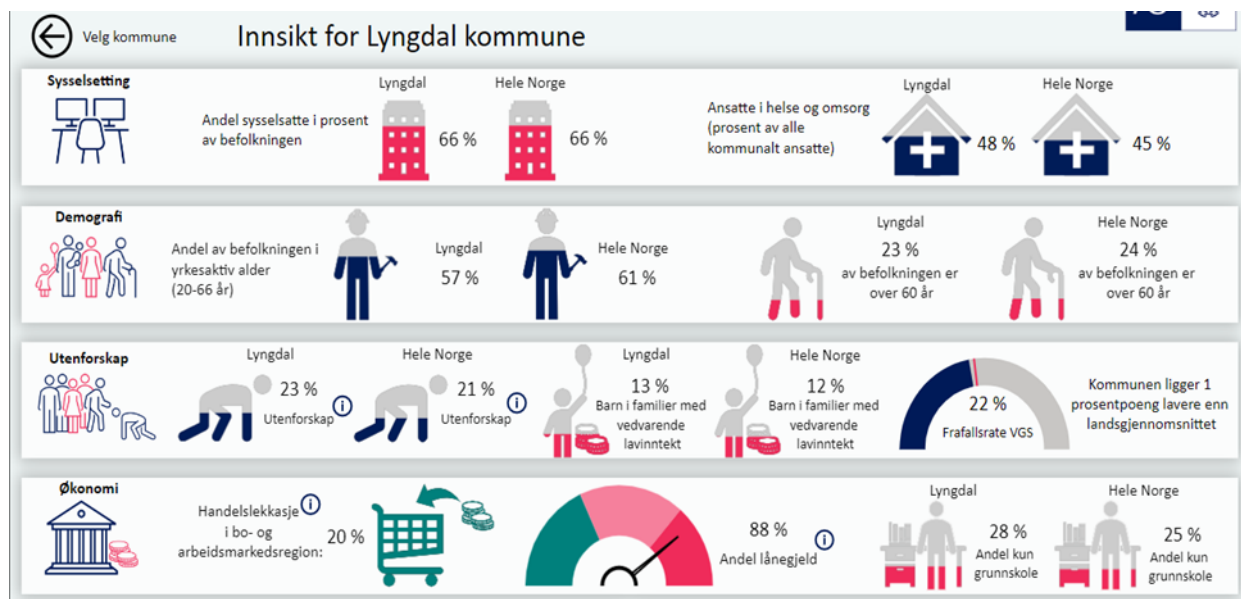


Læringsresultater

Selv om det er høy lærertetthet på de tre barneskolene, så viser nasjonale prøver på 5. trinn for 2022 at resultatene ligger under landsgjennomsnittet i fagene engelsk, lesing og regning. Berge skole hadde et litt bedre resultat enn de to andre skolene i 2022. Nå varierer disse fra år til år og fra fag til fag, og det er flere bakenforliggende årsaker til læringsresultater. Men liten skole og høy lærertetthet i seg selv gir ingen garanti for gode resultater. På nasjonalt hold er det en klar tendens til at læringsresultatene er bedre jo større skolen er.

Samtidig øker tallene på elever som får spesialundervisning. Spesialundervisning skal gis til elever som ikke får tilfredsstillende utbytte av den ordinære undervisningen. Ca. 20 % av lærerressursene går til denne undervisningen. Andel elever som mottar spesialundervisning er nå 11,1 %. Tilsvarende tall for KOSTRA-gruppen 7,8 %, på landsbasis er det 7,9 %.

Oversikten nedenfor viser noen andre parametere som påvirker resultatene, blant annet foreldrenes utdanning.



5.6 Kostnader ved nybygg eller rehabilitering

KSK har kontaktet Svanemerket og diverse faginstanser for å få faglige råd angående rehabilitering og nybygg. Der kommer følgende opplysninger fram:

Eldre skolebygninger som er bygget med høy kvalitet, f.eks. murbygg kan være billigere med rehabilitering enn å bygge nytt. Det skyldes at de har solide konstruksjoner samtidig som de er dyre å rive. I slike sammenhenger vil det også være bedre å rehabilitere enn å bygge nytt med tanke på det miljømessige. Lyngdal kommune har vedtatt å være miljøfyrtårn.

Bygninger fra 60 og 70 tallet, bygget i tre og med forholdsvis lav kvalitet, egner seg dårligere for rehabilitering. Det skyldes som regel at det som ligger i veggene er av dårlig kvalitet, det dukker ofte opp råteskader og renoveringen blir som regel dyrere enn planlagt. I et lengre miljømessig perspektiv er det da bedre å rive og bygge nytt enn å rehabilitere, for man kan samtidig få et mer bærekraftig hus.

I valg av bygningstype og metode er det også lurt å ta en vurdering av livssyklus-kostnader, NS3454. Hvilken kvalitet skal legges til grunn, og hvordan skal man bygge for langsiktig lave driftsutgifter. F.eks. lage pluss-hus som produserer energi i stedet for å bruke det. Dette blir godt beskrevet iblant annet Norsk Prisbok.

Derfor er det svært vanskelig å fastsette kostnadene til å bygge nytt, det varier i forhold til hvilken kvalitet man vil legge på bygget og det er samtidig ganske store lokale forskjeller på byggepriser. Men kan få billige



bygg på rundt kr. 30.000 pr kvadratmeter, og man kan få et hus med høy kvalitet og lave driftskostnader til rundt kr. 45.000.- pr. kvadratmeter. Det samme gjelder rehabilitering, men en tommelfingerregel er at det koster 80 % av nybygg. Men renovering er svært vanskelig å estimere, man vet ikke tilstanden før veggene er åpnet. Murhus har ofte rør og ledninger liggende i veggene. Det er også avhengig av hvor mye ombygging av rom man må gjøre samtidig.

Uteareal

Det er ingen krav til størrelse på uteareal/lekeplass, men det er normer. En norm går på 50 kvm pr. elev, men det er igjen avhengig av hvor mange som bruker arealet samtidig, og om man har andre muligheter som fotballbaner, skogsområder eller lignende som kan avlaste lekeplassen. Dersom man styrer tiden godt og lar elevene bruke uteområdet «på omgang», har f.eks. Berge skole stor nok lekeplass til alle elevene i sentrum. Dersom man velger andre løsninger anbefales å utvide arealet. Det kan gjøres ved å rive det ekstra bygget som står der i dag.

6. Alternativene

Oppdraget til KSK er å vurdere tre alternativer. Vi har lagt følgende elementer være med i vurderingen for hvert alternativ:

Alle saker som berører barn skal ha en barnets beste – vurdering. Dette kommer av FN`s barnekonvensjon om barns rettigheter og det er også forankret i Grunnloven, § 104. Det betyr at det er en saksbehandlingsfeil å ikke ta en slik vurdering.

1. En barns beste - vurdering skal inneholde følgende, og som skoleeier er ansvarlig for:
 - En vurdering i forholdet til lov om miljørettet helsevern i skoler og barnehager. Her ligger krav om universell utforming, helsemessige krav (CO2, Radon, arealnormer osv)
 - En vurdering av læringsmessige og sosiale forhold
 - En vurdering i forhold til opplæringslovens krav hensiktsmessige lokaler, om de er i tråd med forventede arbeidsmåter i Fagfornyelsen osv.
 - En vurdering i forhold til FN`s bærekraftsmål om utdanning. I denne sammenhengen betyr det likeverdige forhold for elevene i kommunen, om alle har de samme mulighetene til læring. F.eks. om de møter den kompetansen de har krav på.
 - En vurdering av skyss og reiseavstand, i dette ligger også sikkerhet
2. Ansattes arbeidsforhold.
 - En vurdering om de er innenfor kravene til miljørettet helsevern på arbeidsplassen
 - En vurdering om de har tilfredsstillende arbeidsforhold når det gjelder arbeidsplasser og andre fasiliteter
 - En vurdering om forutsetningene til å jobbe etter Fagfornyelsen og bruk av profesjonsfelleskapet og nye kompetansekrav
3. Kommunens økonomi
 - En vurdering om kommunen har bærekraft til å ta investeringer
 - Eventuelle konsekvenser av å ikke ta nødvendige investeringer
4. Konsekvenser for nærmiljøet

1. Fortsette som i dag, 0 -alternativet

| Tema | Vurdering - konsekvenser |
|--------------------------------|---|
| Barnets beste | <p>Dagens struktur har fordeler og ulemper.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kort reiseavstand for mange selv om en stor del av elevene også får skyss i dag - Et forutsigbart miljø og skolegang - Elever har fortsatt fleksibiliteten i en liten skole - Fortsatt høy lærertetthet - Alle skolene har utfordringer med byggets kvalitet, det gjelder både slitasje, byggets funksjonalitet og inneklima. Det må store investeringer til for at skolene skal komme på et godt nivå - Dersom elevnedgangen fortsetter vil miljøet bli lite, spesielt på Årnes skole. Det kan gå ut over både det faglige og det sosiale miljøet. - Ressursene til læringsmateriell og annet utstyr kan bli små dersom man ikke vil prioritere skole enda høyere enn i dag. - Slitne skoler er ikke attraktivt for rekruttering av lærere. Det betyr at elevene kan få lærere som ikke har denne skolen som førstevalg, eller at man ikke får tak i kvalifisert personale. - Dersom Årnes blir mindre enn i dag, kan det bli nødvendig med sammenslåtte klasser, på tvers av trinn. |
| Ansattes arbeidsforhold | <p>Alle ansatte får beholde sin arbeidsplass, sitt arbeidsmiljø og sitt kollegium</p> <p>Ansatte skal leve med de samme arbeidsforholdene som elevene. Dersom det ikke blir gjort forbedringer vil man ikke være i tråd med dagens krav til HMS</p> <p>Slitne skolebygg er dårlige trekkplaster for å rekruttere nye lærere.</p> <p>Dersom det blir for små lærermiljø kan det også gå ut over det sosiale miljøet og profesjonsfellesskapet blir mindre.</p> |

| | |
|----------------------------------|--|
| Økonomiske konsekvenser | <p>Det blir fortsatt dyr drift av skolene, og man har et vedlikeholdsetterslep på rundt 38 mill på kort sikt.</p> <p>Man slipper investering på nytt skolebygg, gjeldsgraden vil være omtrent den samme, på kort sikt.</p> <p>Man slipper ekstra utgifter til skyss.</p> <p>På lengre sikt vil det oppstå store vedlikeholdsbehov på alle tre skolene, etter hvert sannsynligvis rehabilitering.</p> |
| Konsekvenser for nærmiljø | Ingen konsekvenser |

2. Slå sammen to skoler, elevene på Årnes går til Berge

I denne vurderingen forutsettes at eksisterende bygning på Berge brukes, men at den rehabiliteres. Med en bedre arealutnyttelse sammen med en elevnedgang er det kvadratmeter nok til elevene fra begge skolene, ca. 11,5 kvm pr. elev.

| Tema | Vurdering |
|----------------------|--|
| Barnets beste | <ul style="list-style-type: none"> - Elever på Årnes skole får en lengre reisevei, og de mister skolen i nærmiljøet. - Elever som setter pris på et lite skolemiljø, må forholde seg til et større - Elever som synes miljøet i dag er for lite, og sliter med å passe inn, vil få større muligheter til å finne venner |

| | |
|----------------------------------|---|
| | <ul style="list-style-type: none"> - Dersom de skal flytte til Berge skole, må den pusses opp og tilpasses en større elevgruppe. Det gir en mulighet for å renovere bygget og skape bedre arbeidsforhold - Berger skole vil få mange flere elever enn i dag. Det vil føre til noe mindre plass i bygget og ute, det krever god struktur og organisering av skoledagen - En nyoppusset skole vil være attraktivt for rekruttering av lærere, sikre god kompetanse til elevene - Større skoler gir i snitt bedre resultater enn små skoler, både når det gjelder miljø og læring |
| Ansattes arbeidsforhold | <ul style="list-style-type: none"> - Man må bryte opp et godt arbeidskollegium på Årnes skole - Lærerne får bedre fasiliteter - Lærerne får et større kollegium - En nyoppusset skole er bra for rekruttering |
| Økonomiske konsekvenser | <ul style="list-style-type: none"> - Ekstra skyss-utgifter, rundt kr. 50.000.- pr. år - Renovering av Berge skole vil koste mellom 150 – 200 mill - Årlig innsparing på lønninger, rundt 3 mill pr. år - Sparer FDV-kostnader på Årnes skole. Rundt 3. mill pr. år - Nytt bygg er billigere i drift, innsparing 1 mill pr. år. <p>Samlet innsparing for å betjene gjeld: ca 7. mill pr. år.</p> <ul style="list-style-type: none"> - En sparer utgifter til vedlikehold, både på kort og lang sikt. På kort sikt kr. 4.5. mill, (engangsbeløp) på lang sikt et vesentlig større beløp. Det samme gjelder Berge, man sparer et engangsbeløp på 8.8 mill. |
| Konsekvenser for nærmiljø | <p>Årnes mister sin nærskole. Et samlingspunkt forsvinner, og det må etableres et nytt sammen med Berge skole</p> <p>Det er også et spørsmål hva som skal gjøres med den ledige skolen. Skal den selges eller brukes til noe annet? Dersom kommunen fortsetter å eie den vil mye av gevinsten ved strukturendringen være borte.</p> |

3. Bygge en ny skole for alle elevene i sentrumsområdet

I denne vurderingen forutsettes det at eksisterende område på Berger brukes. Det er ikke vurdert andre alternativer.

| Tema | Vurdering |
|--------------------------------|--|
| Barnets beste | <ul style="list-style-type: none"> - Elever på to skoler får lengre reisevei - Det må bygges et nytt skolemiljø for alle elevene i sentrumsområdet - Det blir et større elevmiljø, som for en del elever kan føles utrygt. - Noen elever som sliter med å finne venner i dagens miljø vil få nye muligheter - Det blir like muligheter for alle elever i sentrumsområdet, alle går på samme skole. - Alle elevene vil få ny/nyrenovert skole - Forskning viser en tendens til at store skoler gir bedre elevmiljø og bedre læringsresultater i snitt. |
| Ansattes arbeidsforhold | <ul style="list-style-type: none"> - Alle lærerne må inn i et nytt felles arbeidsmiljø, de mister sitt gamle - Noen lærere vil mislike det, andre vil sette pris på det - I en ny skole vil det være bedre arbeidsforhold når det gjelder inneklima, arbeidsplass, undervisningslokaler osv. - Det letter rekrutteringen, nye skoler virker tiltrekkende - Et større profesjonsfelleskap |
| Økonomiske konsekvenser | <ul style="list-style-type: none"> - Det må bygges en ny skole for rundt 700 elever. Med en kvadratmeterpris på 40.000.- vil det koste rundt 300 mill. - Årlige innsparinger på stordriftsfordeler: - Lønninger, 5 grupper mindre, en leder mindre: 6 mill - Drift, to skoler mindre: 8,5 mill - Reduserte driftsutgifter p.g.a. ny skole: 2. mill <p>Samlet innsparing pr. år til å betale renter og avdrag: 16,5 mill</p> <p>En sparer vedlikeholdsutgifter på Å, Årnes og Berge skole på til sammen 37,5 mill.</p> |

| | |
|---|---|
| | <p>Med 10 kvadratmeter pr. elev (uten gymsal) vil en ny skole ha behov for 700 kvadratmeter. Et spørsmål om areal vil dukke opp, da kan man velge å bygge i høyden, eller man må kjøpe tilleggsareale. Det kan det også bli behov for når det gjelder å utvide lekearealet.</p> <p>Ved å rive det ekstra bygget, vil man også få frigjort areale.</p> |
| <p>Konsekvenser for nærmiljø</p> | <p>Årnes og Å mister sin nærskole. Et samlingspunkt forsvinner, og det må etableres et nytt sammen med Berge skole</p> <p>Det er også et spørsmål hva som skal gjøres med de ledige skolene. Skal den selges eller brukes til noe annet? Dersom kommunen fortsetter å eie disse vil mye av gevinsten ved strukturendringen være borte.</p> <p>Ny skole og høy kvalitet på tjenestene er attraktivt både for nye lærere og for familier som vurderer å flytte til Lyngdal. Det kan være med på å redusere elevtallsnedgangen</p> |

6.1 Andre vurderinger

4. En universelt utformet skole for barn med spesielle behov.

Alle skolene skal tilbud for barn med særskilte behov, men i den sammenhengen peker det seg ut noen forhold som kan skape ulikheter i tilbudet:

- a) Skaffe god nok kompetanse. Det blir ofte stor turn-over, og det er vanskelig både å rekruttere og beholde fagfolk. Men det er lettere dersom man har et miljø, hvor lærerne kan oppleve både et faglig og sosialt fellesskap.
- b) Inkludering med andre elever. Elever på slike avdelinger har også krav om å være en del av et fellesskap. Da blir det ofte en avveining om det fellesskapet som er på avdelingen er nok, eller om de også skal være sammen med elever i den ordinære skolen. Da betyr det en del hvor skolen ligger



fysisk, om det er lett å være en del av skolen eller om det er fysiske barrierer som gjør det vanskeligere.

Framtidas løsning henger sammen med hvilken løsning som blir valgt i denne struktursaken. Dersom det skal bygges ny/rehabiliteres på Berge skole, vil det være naturlig å se på denne muligheten samtidig. Da kan den avdelingen ligge på den siden som vender mot ungdomsskolen slik at det kan være mulig å besøke begge skolene.

En avdeling for elever med særskilte behov koster en del mer å bygge, hver elev trenger mer plass og det vil være behov for ekstra utstyr som heiser og andre typer tilrettelegging. Med en kvadratmeterpris på kr. 45000 og et behov på 175 kvadratmeter vil det bli en pris på 7.875.000.-. I dette eksemplet er det tatt høyde for 7 elever, barne- og ungdomsskole til sammen.

Dersom man skal fortsette med dagens ordning, med elever på alle fire skolene, må det legges en plan for hvordan man kan bygge opp et stabilt kompetansemiljø. De fleste foreldre er mest opptatt av at barnet har det godt i skoledagen og at det er god kompetanse til å ta seg av elevene.

Samtidig må man være klar over at alle barn har rett på å bruke nærskolen sin. Dersom foreldrene krever det, må da skolen stille med nødvendig kompetanse og bygningen må være tilrettelagt for de eventuelle funksjonshemninger barnet har.

5. Kretsgrenseendringer

En mulighet er å endre kretsgrenser for å utjevne forskjellene mellom skolene. Det er sjelden populært, men det kan være et middel for at f.eks. Årnes skole kan ha et stabilt elevtall.

Etter at lærernormen kom er det lite å hente økonomisk på endre kretsgrensene, da må man i så fall ha årlige vurderinger på hvordan man kan optimalisere gruppestørrelsen på hver skole. Det vil igjen føre til mye misnøye dersom man må splitte søsken eller nabolag. I tillegg er kretsgrenser en kommunal forskrift, og dermed må det behandles i kommunestyret hver gang det skal gjøres endringer.

KSK anbefaler vanligvis ikke å bruke ressurser på dette dersom det ikke er åpenbare løsninger som vil gjøre det bedre for alle parter.

6. En helt ny idé

I prosessen kom det fram et forslag som vi ikke har utredet. Forslaget går ut på å flytte ungdomsskolen til Å skole og rehabiliter og bygge den ut slik at den får plass til alle elevene på ungdomstrinnet. Da har man



både Berger skole og ungdomsskolen til å ta imot alle barneskoleelevene. Det vil også løse at det er noe trangt på den nye ungdomsskolen. I og med at voksenopplæringen har flyttet ut er det frigjort mye plass på Å skole.

KSK har ikke utredet hva det vil koste, men det vil i høy grad løse utfordringene med plass til alle elevene. Ulempen vil være noe mer skyss, da vil de fleste u-skoleelevene fra Årnes og Berger måtte kjøres til Å, mens de fleste elevene fra Å måtte kjøres til sentrum. Samtidig er det noen som får skyss i dag som ikke trenger skyss med en slik løsning, så totalregnskapet for skyss blir ikke så dyrt.

7. Andre konsekvenser – elever går over til friskoler

Det er en mulighet for at foreldre vil søke sine barn over til friskolen (tidligere kalt private skoler), dersom nærskolen blir nedlagt. Da er det i så fall ikke for at den er nærmere eller at det er praktisk, men da som en reaksjon på kommunens vedtak. Kommunen blir trukket i rammetilskuddet for hver elev som går på friskoler.

Friskolen får statstilskudd tilsvarende 85 % av det elevene koster i offentlig skole i kommunen. De resterende 15 % kan friskolen ta i foreldrebetaling. Statstilskudd og foreldrebetaling skal ikke overstige det elever i offentlig skole koster.

8. Nedlagte skolebygninger

Dersom kommunen skal få full effekt ved nedlegging av skoler, er det nødvendig å avhende de frigjorte lokalene. Salgsverdien er vanskelig å beregne, det er avhengig om noen kan bruke skolen til annet formål. I noen tilfeller kan tomteverdien være stor dersom området egner seg til f.eks. boligbygging. Men å beregne en økonomisk gevinst ved salg inn i budsjettet vil inneholde en risiko dersom man ikke allerede har interessenter.

7. Konklusjoner

Høy kvalitet i skolen er en god investering for samfunnet, det gir færre utenforskap og bedre livsmestring og høyere kompetanse til å takle voksenlivet. Kvalitet defineres som både god undervisning og et godt sosialt miljø. Et mål må være at det alle elever skal ha like muligheter, uavhengig av hvilken skole de går på eller hvilken klasse de går i. Alle skal være heldige med læreren.



Men det er en gjennomgående bekymring hos ledere og ansatte på at rammene for å drive god skole blir dårligere, det økonomiske handlingsrommet er svært lite, og det er ingen utsikter til at dette skal bli bedre siden den demografiske utviklingen krever en dreining av mer ressurser over mot helse og sosial. Den økonomiske analysen viser at det er et visst handlingsrom i kommunen for å foreta investeringer, men det vil samtidig være lurt å samtidig redusere utgiftene for å kunne betjene gjelden. Etter hvert som demografiutviklingen slår inn, vil en stadig større del av ressursene til skole bli brukt til å opprettholde strukturen, og utgifter til drift og vedlikehold av bygninger vil ta en økende del av bevilgningene, dette på bekostning av ressurser til undervisning. I tillegg har de tre barneskolene i sentrum av Lyngdal store behov for oppussing. Det er imidlertid uvisst når de største behovene slår inn, men det må gjøres store grep de neste årene for at elever og lærere skal få akseptable arbeidsforhold, rundt 37 millioner ifølge tall fra eiendomsavdelingen.

De ansatte har over tid sett at de økonomiske rammene blir trangere, og at det nå er på grenseland å gjennomføre undervisningen etter føringene i fagfornyelsen. Driftsmidlene tillater lite oppgradering av læringsmateriell, og det er lite rom for å fornye utstyr og inventar. Dersom det ikke gjøres grep, vil situasjonen ytterligere forverres.

Elevtallet vil være stabilt i to år til, men etter det bør en forberede endringer. En strukturendring er også en modningsprosess og det må skapes forståelse for behovet. KSK mener at alternativ 1, slå sammen Årnes og Berge sannsynligvis vil være den beste løsningen. Hovedargumentene for det er følgende:

1. Alle skolene har etter hvert behov for rehabilitering, og det blir en skole mindre å pusse opp. Berge skole har areale nok til alle elevene ved en ombygging. Det betyr at man slipper å splitte opp et skolemiljø, og alle kan få nye og oppdaterte skolelokaler.
2. Skolene ligger nærme hverandre, ca. 1.5 km, mange av elevene på Årnes vil fremdeles ha kort skolevei.
3. Man kan bygge en felles avdeling for barn med særskilte behov, den vil kunne dekke både Årnes, Berge og ungdomsskolen. Dette vil også avlaste plassproblematikken på ungdomsskolen samtidig som man får samlet kompetansen.
4. Man får et stabilt miljø som er stort nok, både for elever og lærere. Som nevnt i utredningen, kan det være sårbart med små miljøer, både for elevmiljø og når det gjelder kompetanse for lærerne.



5. Man får bedre utnyttelse av de ulike hjelpetjenestene, de kan være mer til stede på skolen, det blir mindre møtevirksomhet og de får en skole mindre å forholde seg til.
6. Noen økonomiske fordeler er det også ved å slå sammen de to skolene, ut ifra dagens elevtall rundt 7 mill pr. år. Dersom elevtallet blir lavere, vil det bli enda mer å hente på å slå sammen skoler.
7. En samlet barnets beste – vurdering på lengre sikt har flere positive enn negative momenter ved dette alternativet. Ulempene med lengre reisevei og fordelene ved nærmiljøskole utlignes ved bedre fysiske arbeidsforhold, bedre økonomi for skolen, stabilt kompetent personale og et elevmiljø som er stort nok til at alle elever kan etablere vennskap.

KSK vil ikke anbefale å opprettholde dagens struktur da det vil bli et for stort løft for kommunen å rehabilitere alle skolene. Det er også kostbart å drifte tre skoler, både når det gjelder drift og vedlikehold. I kampen om fremtidens lærere og fremtidens barnefamilier er det en stor fordel å ha nye skolebygg og gode resultater når det gjelder trivsel og fag.

Alternativ 2, bygge ny felles skole for alle elevene, hadde vært et godt og likeverdig tilbud for alle elevene. Sannsynligvis det økonomisk beste dersom man kunne solgt de tre skolene man har i dag. Men det er ingen naturlige tomtealternativer som er satt av til dette i dagens reguleringsplan. Alternativt kunne man bygge en stor skole der Berge står i dag og bygge i høyden, men da vil man slite med at uteområdet kommer ganske langt under normen for tilrådd areale. Det betinger igjen en logistikk der man bruker areal på omgang, eller at man finner andre områder å bruke.